

KUMPPANUUSTOIMINNASTA LISÄARVOA PERHEPÄIVÄHOITOON JA IKÄÄNTYNEIDEN PERHEHOITOON

Sukupolvien välistä vuorovaikutusta ja vertaistukea

Heidi Kuronen-Kokoi ja Sonia Kuutti

Opinnäytetyö, kevät 2018

Diakonia ammattikorkeakoulu

Sosiaalialan koulutusohjelma

Sosionomi (AMK)

Sosionomi (AMK) + lastentarhanopettajan

virkakelpoisuus

TIIVISTELMÄ

Kuronen-Kokoi, Heidi & Kuutti, Sonia. Kumppanuustoiminnasta lisäarvoa perhepäivähoitoon ja ikääntyneiden perhehoitoon. Sukupolvien välistä vuorovaikutusta ja vertaistukea. Kevät 2018. 52 s., 6 liitettä. Diakonia-ammattikorkeakoulu, sosiaalialan koulutusohjelma, sosionomi (AMK) ja sosionomi (AMK) + lastentarhanopettajan virkakelpoisuus.

Opinnäytetyön lähtökohtana on ollut sukupolvien välisen vuorovaikutuksen sekä nykyisellään varsin eriytyneiden palvelujärjestelmien yhteistoiminnan kehittäminen. Opinnäytetyössä on keskitytty selvittämään lasten perhepäivähoidon ja ikääntyneiden perhehoidon välisen paikallisen yhteistyön kehittämisen tarpeita ja mahdollisuuksia. Lisäksi yhtenä tavoitteena on ollut tuottaa laadullista tietoa yhteistyökaupungille ikääntyneiden perhehoidon kehittämisen tueksi. Opinnäytetyön yhteistyökumppaneina ovat olleet ikääntyneiden perhehoitoa järjestävä kaupunki, kaksi ikääntyneiden perhekotia sekä kaksi yksityistä lasten perhepäivähoitoyksikköä.

Opinnäytetyön teoreettisessa viitekehyksessä keskityttiin sukupolvien välisen yhteistyön hyötyihin sekä yhteisöllisyyden, vertaistuen ja osallisuuden merkityksiin. Lisäksi opinnäytetyössä avataan käsitteinä ikääntyneiden perhehoitoa ja lasten perhepäivähoitoa.

Opinnäytetyö toteutettiin kaksivaiheisesti. Ensimmäisessä vaiheessa, keväällä 2017, tietoa kerättiin sähköisen kyselyn avulla eri puolella Suomea toimivilta yksityisiltä perhepäivähoitajilta ja heidän hoitolapsiltaan sekä ikääntyneiden perhehoitajilta ja perhekodeissa asuvilta ikääntyneiltä. Kyselyllä kerättiin tietoa jo olemassa olevista alueellisen yhteistyön sekä sukupolvien välisen vuorovaikutuksen muodoista, tarpeista ja toiveista. Toisessa vaiheessa, syksyllä 2017, järjestettiin kaksi erillistä kumppanuustapahtumaa, joiden tarkoituksena oli luoda opinnäytetyön yhteistyökumppaneille mahdollisuus verkostoitumiseen ja alueellisen yhteistoiminnan kehittämiseen. Tapahtumissa pyrittiin keräämään tutkimustietoa havainnoimalla sekä sukupolvien että hoitajien välistä vuorovaikutusta.

Tulosten mukaan seurakunnan kanssa tehtävä yhteistyö nousi yleisimmin esiin niin perhepäivähoitajien kuin ikääntyneiden perhehoitajienkin vastauksista. Muiden toimijoiden kanssa tehtävä yhteistyö erityisesti perhekotien osalta jää tutkimustulosten mukaan varsin vähäiseksi. Tulosten perusteella mahdollisuus sukupolvien väliseen vuorovaikutukseen koetaan kuitenkin tärkeäksi ja halukkuutta sukupolvien välisen yhteistoiminnan lisäämiseen löytyisi sekä hoitajilla, ikääntyneillä että lapsilla. Yhteistyön esteeksi osoittautui kuitenkin tietämättömyys oman alueen toimijoista. Valtaosa sekä perhepäivähoitajista että ikääntyneiden perhehoitajista kokee saavansa riittävästi tukea työhönsä lähipiiriltään, mutta lisätukea toivotaan erityisesti kunnilta. Varsinkin ikääntyneiden perhehoitajat nostivat esille sijaisjärjestelyiden ja tukitoimien riittämättömyyden. Valtaosa sekä perhepäivähoitajista että ikääntyneiden perhehoitajista koki työnsä vähintäänkin joskus yksinäiseksi ja tarve vertaistukeen nousi selvästi esiin.

Asiasanat: perhehoito, perhepäivähoito, sukupolvet, vertaistuki, yhteisöllisyys

ABSTRACT

Kuronen-Kokoi, Heidi & Kuutti, Sonia. Added value to family day care and elderly foster care from partnership activities. Intergenerational interaction and peer support. Spring 2018. 52 p., 6 appendices. Language: Finnish. Diaconia University of Applied Sciences. Degree programme in Social services. Degree: Bachelor of Social Services and Bachelor of Social Services + Option in Childhood Education.

The aim of this Bachelor thesis was to improve interaction between generations and support the currently segregated service structure. The focus was to examine local collaboration between family day care and elderly foster care from both parties' viewpoint. One purpose was to provide opportunities for intergenerational activities between two homes: an elderly foster care home and a family day care home. An additional aim was to provide the partner city with qualitative information for further development of foster care one aim of this thesis has been to provide the partner city with qualitative information for further development of foster care services for the elderly.

The study was conducted in collaboration with one city that organizes elderly foster care, two elderly care units and two private family day care units. The theoretical framework consists of the benefits of intergenerational co-operation and the significance of peer support and participation. In addition, the concepts of elderly foster care and family day care are discussed.

The study was implemented in two parts. First, during spring 2017, the required information was collected from family day care units, elderly foster care units, their children and the elderly by using an electronic survey. The survey was conducted to collect information on pre-existing local forms of co-operation and the needs and wishes concerning the issue. The second part consisted of two different partnership events for the partners. The aim was to offer them the opportunity to network and to establish local co-operation. Both events were observed in order to gather information about the interaction between generations and between caretakers.

From both viewpoints the results revealed that the existing co-operation was primarily implemented with the church. Other forms of co-operation were mentioned to be quite non-existent. However, the possibility of interaction between different generations was seen important by all of the participating groups. The lack of knowledge on the other operators in the area was considered as an obstacle. A majority of respondents felt that they were offered enough support from their friends and family, but they need more professional support from the municipality. Especially elderly foster care caretakers expressed the need for better temporary replacement and other forms of support. The majority of the respondents considered their work at least sometimes lonely and the need for peer support was clearly seen in the results.

Keywords: communality, family day care, foster home care, generations, peer support

SISÄLLYS

1 JOHDANTO	6
2 TUTKIMUKSEN TAVOITTEET JA TUTKIMUSKYSYMYKSET	8
3 SUKUPOLVET HOIVAPALVELUISSA	10
3.1 Varhaislapsuus ja vanhuus elämänvaiheena	10
3.2 Perhepäivähoito	11
3.3 Ikääntyneiden perhehoito	14
4 YHTEISÖLLISYYS JA SUKUPOLVIEN VÄLINEN VUOROVAIKUTUS	17
4.1 Yhteisöllisyys hoivan tukena	17
4.2 Yhteisöllisyys kasvatuksen tukena	18
4.3 Vertaistukea yhteistoiminnasta	19
4.4 Sukupolvien välinen vuorovaikutus	20
4.5 Osallisuuden merkitys	21
5 TOIMINTATUTKIMUKSELLINEN TIEDONKERUU	23
5.1 Sähköinen kysely	23
5.2 Osallistuva havainnointi kumppanuustapahtumissa	26
6 SÄHKÖISEN KYSELYN TULOKSET	28
6.1 Yhteistyön tarve ja merkitys	28
6.2 Toivottu yhteistoiminta	30
6.3 Mahdolliset haasteet yhteistyölle	31
7 KUMPPANUUSTAPAHTUMIEN TULOKSET	33
7.1 Sukupolvien välinen vuorovaikutus	33
7.2 Hoitajien välinen vuorovaikutus ja verkostoituminen	34
7.3 Osallistujien palautteet	35
8 POHDINTA	36
8.1 Opinnäytetyöprosessi	37

8.2 Sukupolvien välisen vuorovaikutuksen merkitys	38
8.3 Vertaistuen ja verkostoitumisen merkitys.....	39
8.4 Opinnäytetyön tavoitteiden saavuttaminen	40
LÄHTEET	41
LIITE 1 Kysely ikääntyneiden perhehoitajalle	45
LIITE 2 Kysely perhepäivähoitajalle	47
LIITE 3 Kysely perhehoidossa olevalle ikääntyneelle	49
LIITE 4 Kysely perhepäivähoidossa olevalle lapselle.....	50
LIITE 5 Palautelomake lapsille / ikääntyneille	51
LIITE 6 Palautekysely hoitajille	52

1 JOHDANTO

Yhdessä tekeminen on ollut yksi Suomi 100 v -itsenäisyysjuhlavuoden teemoista. Vanhustyön keskusliitto nosti juhlavuoteen liittyen vuoden 2017 teemakseen Ikäpolvet yhdessä - Juurensa tuntien, toisiaan tukien (Helin 2017). Myös Lastensuojelun Keskusliitto on osaltaan ollut mukana tukemassa sukupolvien välistä kanssakäymistä osallistumalla jäsenjärjestöineen Yhdessä ilman ikärajaa -tapahtumiin (Suomi Finland 100. Yhteisöllinen toiminta. Yhdessä #ilmanikärajaa).

Tähän samaan teemaan liittyy myös opinnäytetyömme aihevalinta, joka käsittelee ikääntyneiden perhehoidon ja lasten perhepäivähoidon alueellisen yhteistoiminnan kehittämistä. Aihevalinta on ajankohtainen myös siksi, että perhehoidon kehittäminen on osa hallituksen kärkihanketta "Kehitetään ikäihmisten kotihoitoa ja vahvistetaan kaikenikäisten omaishoitoa". Hankkeen yhtenä tavoitteena on perhehoitajien hyvinvoinnin lisääminen. (STM 2016.) Myös perhepäivähoitajien jaksamiseen ja työn houkuttelevuuteen olisi hyvä kiinnittää huomiota, sillä perhepäivähoitajien määrä on laskenut tasaisesti 2000-luvun alusta lähtien. Yhtenä syynä perhepäivähoitajan työn houkuttelevuuden laskuun, matalan palkkauksen lisäksi, on työn yksinäisyys. Työssä jaksamisen tueksi perhepäivähoitajat kaipaavat tukea ja yhteistyötä muiden toimijoiden kanssa. (Annala & Kurunsaari 2009, 29.)

Nyky-yhteiskunnassamme hoivapalvelut on rakennettu varsin kapea-alaisesti vastaamaan tietyn rajatun ryhmän tarpeita. Esimerkiksi vanhukset ja lapset hoidetaan yleensä toisistaan erillään. Hoivapalveluiden rakenne nykyisellään lisääkin osaltaan sukupolvien eriytymistä. Tällaisen eriytymisen ehkäisemiseen tulisi mielestämme kiinnittää erityistä huomiota, koska sukupolvien välisellä vuorovaikutuksella on lukuisten tutkimusten mukaan positiivisia vaikutuksia sekä lapsiin että vanhuksiin. Yhdessä toimiminen lisää yhteisöllisyyttä, joka puolestaan auttaa jaksamaan ja tuo sisältöä sekä turvaa elämään. (Vuorinen 2012, 8; Valokivi 2016, 165.)

Tämän opinnäytetyön yhtenä tavoitteena on ollut tuottaa tietoa työelämän yhteistyökumppanille ikääntyneiden perhehoitajien tähänastisista kokemuksista ja toiveista perhehoidon kehittämisen suhteen. Lisäksi opinnäytetyön tavoitteena on ollut selvittää sukupolvien välisen vuorovaikutuksen ja alueellisen yhteistoiminnan tarvetta, merkitystä ja mahdollisuuksia ikääntyneiden perhehoitajien ja perhepäivähoidon välillä. Opinnäytetyön aiheajaukseen vaikutti myös sen tekijöiden omakohtainen kiinnostus sukupolvien välisen yhteistyön kehittämiseen. Tutkimuksen kohderyhmää ja aiheen rajausta pohtiessa, kirkastui ajatus ikääntyneiden perhehoidon ja lasten perhepäivähoidon välisen kumppanuustoiminnan kehittamisestä. Sekä ikääntyneiden toimeksiantosuhteeseen perustuvassa perhehoidossa että perhepäivähoidossa toiminta on itsenäistä, pienessä ryhmässä tapahtuvaa ja vertaistuki arjessa saattaa olla vähäistä. Tälle kohderyhmälle kumppanuustoiminnan kehittamisestä on mielestämme erityisesti hyötyä. Hoitajille yhteistyö voisi tarjota vertaistukea ja lisätä uudenlaista sisältöä arjessa toimimiseen. Ikääntyneille ja lapsille yhteistyö puolestaan mahdollistaisi sukupolvien välisen vuorovaikutuksen.

Opinnäytetyön työelämäyhteistyökumppanina toimi ikääntyneiden perhehoitoa tarjoavan kaupungin palveluohjausyksikkö. Muita yhteistyökumppaneita olivat toimintatutkimukseen osallistuneet kaksi ikääntyneiden perhehoitajaa sekä kaksi lasten perhepäivähoitoa tarjoavaa yksikköä. Lisäksi tutkimukseen osallistuivat sähköisen kyselyn kautta lukuisat yksittäiset henkilöt ympäri Suomen. Sähköisen kyselyn lisäksi järjestimme kaksi erillistä kumppanuustapahtumaa, joihin oli kutsuttu opinnäytetyön yhteistyökumppanit perhepäivähoidon ja ikääntyneiden perhehoitajien osalta.

2 TUTKIMUKSEN TAVOITTEET JA TUTKIMUSKYSYMYKSET

Opinnäytetyön tavoitteena oli selvittää yleisesti perhepäivähoidon ja ikääntyneiden perhehoidon yhteistoiminnan tarvetta, merkitystä ja mahdollisuuksia. Lisäksi tavoitteena oli järjestää perhepäivähoidon ja ikääntyneiden perhekodin väelle mahdollisuus verkostoitumiseen sekä tuottaa tietoa yhteistyökumppanikaupungille perhehoidon kehittämisen tueksi.

Opinnäytetyön yhteistyökumppaniksi valikoitui eteläsuomalainen ikääntyneiden perhehoitoa järjestävä kaupunki. Kaupungin ikääntyneiden palveluohjausyksikössä työskentelevät työntekijät ovat toimineet opinnäytetyön työelämäohjaajina ja olleet osaltaan mukana sen eri vaiheissa. Palveluohjauksen ikääntyneiden perhehoidosta vastaava työntekijä oli yhteydessä alueensa perhekoteihin kartoittaen perhehoitajien halukkuutta osallistua opinnäytetyön. Näin tavoitettiin kaksi ikääntyneiden perhekotia, joista saatiin yhteistyökumppanit opinnäytetyön toiminnalliseen osuuteen. Ikääntyneiden perhekotien sijainti puolestaan määritteli yhteistyökumppanien etsimisen varhaiskasvatuksen puolelta, koska tavoitteena oli yhdistää eri toimijat nimenomaan paikallisella tasolla. Yhteistyökumppaneiksi saatiin kummankin perhekodin läheisyydestä kolmannen sektorin perhepäivähoidon palveluntuottajat. Lisäksi opinnäytetyöhön ovat osallistuneet nimettömästi sähköiseen kyselyyn vastanneet lukuisat perhepäivähoitajat, hoitolapset, ikääntyneiden perhehoitajat ja perhekoteissa asuvat ikääntyneet ympäri Suomen. Tutkimuslupaan perustuen ja perhekotien yksityisyyden suojaamiseksi opinnäytetyöstä on pyritty häivyttämään mahdolliset tunnistettavuustiedot.

Opinnäytetyön yhteistyökumppanikaupungissa on tarjottu ikääntyneille perhehoitoa yhtenä palveluvaihtoehtona muutaman vuoden ajan. Toiminta on siis vielä melko uutta ja toimivien perhekotien sekä -hoitajien määrä vähäinen. Kaupunki pyrkii kuitenkin aktiivisesti rekrytoimaan ja kouluttamaan lisää perhehoitajia, jotta toiminta voisi laajentua. Tämän opinnäytetyön kautta kaupunki toivoi saavansa tietoa ikääntyneiden perhehoitajien tähänastisista kokemuksista ja toiveista perhehoidon kehittämisen suhteen. Yhteistyökumppaneina toimineita kahta lasten

perhepäivähoidon yksikköä sekä kahta ikääntyneiden perhekotia puolestaan kiinnosti erityisesti sukupolvien välisen vuorovaikutuksen ja verkostoitumisen kehittäminen.

Alla oleviin tutkimuskysymyksiin on pyritty saamaan vastauksia teoreettisen tarkastelun lisäksi myös opinnäytetyöhön liittyvien verkostoitumistapahtumien ja sähköisen kyselyn avulla.

1. Sukupolvien välinen vuorovaikutus. Sukupolvien välisen vuorovaikutuksen merkitys?
2. Hoitajien hyvinvointi ja jaksaminen. Verkostoitumisen ja vertaistuen merkitys?
3. Verkostoitumisen ja yhteistoiminnan kehittäminen. Sukupolvien välisen vuorovaikutuksen ja alueellisen yhteisöllisyyden kehittämismahdollisuudet perhepäivähoidon ja perhekotien välillä?

3 SUKUPOLVET HOIVAPALVELUISSA

Sukupolvien käsite voidaan ymmärtää joko sukuun ja perheeseen kytkeytyneenä tai laajemmin yhteiskunnallisena käsitteenä. Perhesukupolvesta puhuttaessa sukupolvet ovat jatkumo, johon linkittyvät isovanhemmat, vanhemmat, lapset ja muut sukulaiset. Tässä opinnäytetyössä lähestymme sukupolvikäsitettä yhteiskunnallisen sukupolvikäsitteen kautta. Samaan ikäluokkaan kuulumisen lisäksi yhteisesti koetut ja eletyt historialliset ja yhteiskunnalliset tapahtumat ovat sosiologi Karl Mannheimin mukaan oleellinen osa yhteiskunnallista sukupolvisuutta. Yhteiset kokemukset ja ympäröivä yhteiskunta muokkaavat sukupolvien elämäntapoja, arvoja ja asenteita. Sukupolvien välinen vuorovaikutus on tärkeää, jotta eri sukupolvet voisivat oppia toisiltaan ja toisistaan. Vuorovaikutus antaa mahdollisuuden perimätiedon siirtämiseen esimerkiksi vanhemmalta sukupolvelta nuoremmille, mutta myös nuoremmat sukupolvet voivat auttaa vanhempaa sukupolvea uuden oppimisessa. (Korhonen 2006, 52–54.)

3.1 Varhaislapsuus ja vanhuus elämänvaiheena

Ihmisen elämässä lapsuudeksi on määritelty ajanjaksoa vauvaiästä murrosiän alkamiseen. Suomalaislapset aloittavat koulun yleensä sinä vuonna, kun täyttävät seitsemän vuotta. Aikaa ennen koulun aloitusikää, kutsutaan varhaislapsuudeksi. Varhaislapsuus onkin ihmisen elämässä vaihe, jolloin tapahtuu voimakkaimmin kasvamista, kehittymistä ja oppimista. Perimämme antaa tälle kehitykselle lähtökohdat, jotka ympäristön vaikutuksesta muokkautuvat. Elämänkaarajattelun mukaisesti lapsuusiän kehitysvaiheisiin kuuluu oman yksilöllisyyden hahmottaminen, itsenäisen toiminnan edellyttämä fyysinen kehitys sekä käsitteellisen ajattelun muodostuminen. Kasvaessaan vuorovaikutuksessa fyysisen ympäristön ja siinä mukana olevien ihmisten kanssa kykenee lapsi vähitellen muodostamaan jäsenyntyitä toimintatapoja. Lapsen tietämys ja ymmärrys karttuvat, kun hän saa olla vuorovaikutuksessa fyysisen ja sosiaalisen ympäristönsä kanssa. Tärkeä lapsen kehitykseen vaikuttava tekijä on myös palaute, jota hän

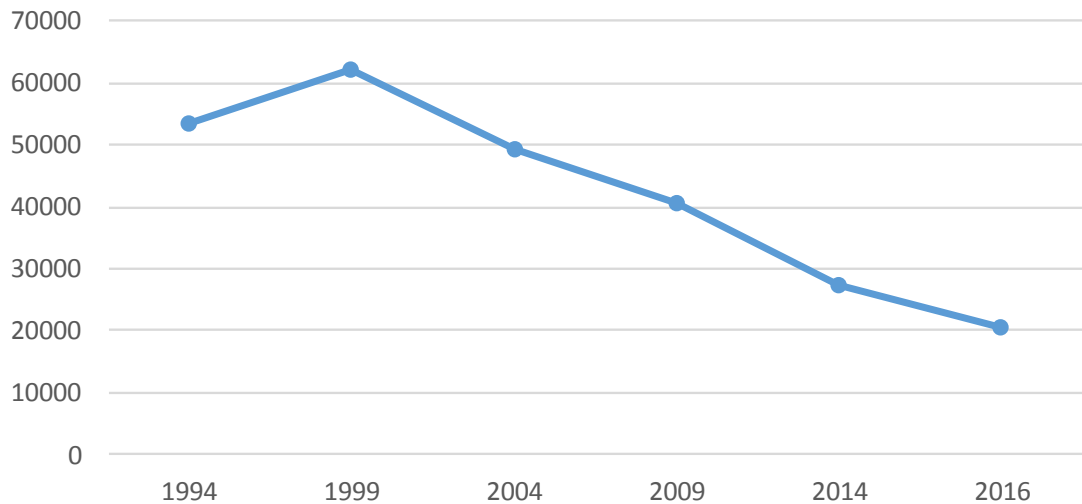
ympäristöltään saa. Tästä syystä jo varhaislapsuudesta lähtien saadut kokemukset eri-ikäisistä ihmisistä muokkaavat lapsen käsitystä elämänsä eri vaiheista. (Nurmi, Ahonen, Lyytinen, Lyytinen, Pulkkinen & Ruoppila 2014, 23–25.)

Elämänkaaren alkaessa syntymästä ja lapsuudesta, on vanhuus puolestaan ihmisen elämänkaaren viimeinen vaihe. Virallisesti vanhuusväestöksi katsotaan yli 65-vuotiaat. Suomessa oli Väestörekisterin mukaan vuonna 2016 yli satavuotiaita 819, joten vanhuuden ajanjakso saattaa olla siis hyvinkin jopa 35 vuotta. Koska väestömme elinajan ennuste on noussut ja elämme pidempään yhä terveempinä ja toimintakykyisempinä, on vanhuuden käsitekin ajan saatossa muokkaantunut. Usein vanhuuden alkupuoliskolta käytetään käsitettä kolmas ikä. Kolmanteen ikään liitetään aktiiviset ja melko hyväkuntoiset eläkeläiset. Eläkkeelle siirtyminen haastaa ihmisen orientoitumaan uudenlaiseen elämänvaiheeseen, jolloin on aikaa keskittyä itseensä ja tehdä itselleen mieluisia asioita. Kolmatta ikää seuraa neljäs ikä, jolloin palvelujen tarve saattaa kasvaa vanhenemisen mukanaan tuomien muutosten johdosta. Neljänteen ikään liittyy usein yhä lisääntyvä avun ja hoivan tarve. Fyysisen vanhenemisen mukanaan tuomien muutosten lisäksi erilaiset muistisairaudet ovat yleisimpiä hoivan tarvetta lisääviä tekijöitä. Vaikka vanhuuteen liittyykin usein vähitellen lisääntyvää toimintakyvyn laskua ja riippuvuutta toisesta, on vanhuksella edelleen oikeus määrätä omasta elämästään sekä osallistua yhteiskuntaelämään voimavarojensa ja halunsa mukaan. (Lahti & Numminen 2017, 41–44; Ukkonen-Mikkola 2011, 28–29.)

3.2 Perhepäivähoito

Suomessa kaikilla alle kouluikäisillä lapsilla on nykyisin subjektiivinen oikeus päivähoitoon. Lasten päivähoitoasetuksen mukaisesti päivähoiton tavoitteisiin kuuluu toimia tukena vanhempien kasvatustehtävässä tarjoten jokaiselle lapselle yksilöllistä ja tasapainoista varhaiskasvatusta. Suomessa varhaiskasvatuksen eri palvelumuotoja ovat kunnalliset ja yksityiset päiväkodit, avoimet päiväkerhot, ryhmäperhepäiväkodit sekä perhepäivähoito. Perhepäivähoito on yleisimmin käytetty aivan pienten lasten päivähoitomuotona. Perhepäivähoitajien ja sitä myötä myös perhepäivähoitopaikkojen määrä vähenee kuitenkin jatkuvasti (Kuvio 1),

minkä johdosta perhepäivähoitopaikkoja ei kaikille halukkaille ole saatavilla. (Grierson 2000, 22–24.)

Kuvio 1. Kunnallisten perhepäivähoitopaikkojen määrän lasku (SOTKANet 2017a).

Nykyisenlaisen varhaiskasvatuksessa toteutettavan päivähoitojärjestelmän kehitys on pitkällisen prosessin tulosta. Sen muotoutumiseen ovat vahvasti olleet vaikuttamassa ajan kuluessa muuttuneet ideologiset ja yhteiskunnalliset muutokset ja sitä myötä myös muuttunut lainsäädäntö. Suomessa päivähoiton palvelujärjestelmän synty ajoittuu yhteiskunnan jälleenrakentamiseen ja hyvinvointivaltion perusedellytysten luomiseen sotien jälkeen. Päivähoitopalveluiden kehittymisen taustalla on vahvasti vaikuttanut työvoima- ja sosiaalipoliittinen ideologia. Nykyisenlaisen päivähoitojärjestelmän luominen on kuitenkin varsinaisesti alkanut vasta lasten varhaiskasvatuslain (L 36/1973) tultua voimaan vuonna 1973. Viime vuosina on yhä enenevässä määrin kunnallisten päivähoitopalvelujen rinnalle alkanut syntyä myös yksityisten ja erikoistuneiden päivähoitopalveluiden markkinat. (Alila, Eskelinen, Estola, Kahiluoto, Kinos, Pekuri, Polvinen, Laaksonen & Lamberg 2014, 8-9.)

Perhepäivähoito on päiväkotitoiminnan ja lapsen kotihoidon välimaastoon sijoitettava hoitomuoto. Perhepäivähoito toteutuu joko hoitajan kodissa, lapsen omassa

kodissa tai erikseen suunnitellussa ryhmäperhepäiväkodissa. Yhdellä perhepäivähoitajalla saa kokopäivähoidossa olla enintään neljä alle kouluikäistä lasta sekä lisäksi yksi esikoulua tai koulua käyvä lapsi osapäivähoidossa. Hoidettavien lasten määrään lasketaan mukaan myös hoitajan omat alle kouluikäiset lapset. Perhepäivähoitajan työn ominaispiirteitä ovat kodinomaisuus, yksin työskentely sekä lapsen kanssa toimiminen kokonaisvaltaisesti hoitopäivän alusta loppuun. Perhepäivähoitajan ammatinvalintaan merkittävästi vaikuttava tekijä on yksin työskenteleminen ja siihen liittyvä vastuu, joka koetaan haasteelliseksi. Yksin työskentely asettaa vaatimuksia myös työssä jaksamiseen, sillä työyhteisön tuen puuttuessa on itse pidettävä huolta omasta jaksamisestaan. Perhepäivähoitajan työolosuhteisiin vaikuttaa keskeisesti myös oman perheen hyväksyntä, sillä perheen ja hoitolasten tarpeet on liitettävä yhteen ja kodin on oltava avoin myös hoitolapsille ja heidän vanhemmilleen. Perhepäivähoidon kokonaisvaltaisesta luonteesta johtuen muodostuu perhepäivähoitajalle usein hyvin ehjä kuva hoitolapsesta, jolloin lapsen persoonallisuuden ja temperamentin sekä kehitysvaiheiden havainnointi on helpompaa. Tämän kaltainen tarkka lapsihavainnointi ja sen kautta syntynyt lapsen yksilöllisyyden tunteminen vähentää puolestaan kasvatuksellisten ohjauskeinojen tarvetta. (Annala & Kurunsaari 2009, 13–14; Heinämäki 2002, 42–45.)

Lapselle perhepäivähoito tarjoaa kodinomaisen, monipuolisen ja vaihtelevan ihmissuhdeympäristön. Perhepäivähoidossa lapsen ja hoitajan välille muodostuu-kin yleensä lämmin ja läheinen suhde. Tuo suhde on yksi tärkeimmistä päivähoitolaatuun yhteydessä olevista tekijöistä. Keskeistä perhepäivähoidossa on myös yhteistyö lapsen vanhempien ja hoitajan, hoitajan ja perhepäivähoidon ohjaajan sekä muiden kasvatustieteiden ammattilaisten välillä. Tärkeitä ovat myös lasten kontaktit muihin lapsiin ja toisiin aikuisiin, elämän eri vaiheissa oleviin ihmisiin. Hoitopaikan ilmapiiri on oleellinen osa lapsen sosiaalista oppimisympäristöä. Henkisesti ja fyysisesti turvallinen ilmapiiri edistää lapsen kasvamista, oppimista ja kehittymistä parhaiten. (Koski 2002, 135.)

Haasteena perhepäivähoidossa on riittävien sijaisjärjestelyjen kehittäminen, jotta perhepäivähoitajilla olisi työajan puitteissa mahdollisuuksia tehdä yhteistyötä eri

tahojen kanssa. Yhteiskunnan ja päivähoidon muuttuminen vaatii perhepäivähoitajalta jatkuvaa itsensä kehittämistä ja täydennyskoulutusta. Lisäksi perhepäivähoitajan työn yksinäisyys ja tuen tarve kytkeytyy vahvasti tarpeeseen lisätä työyhteisöjen välistä yhteistyötä. Yhteistyötä kaivataan paitsi muiden hoitajien myös perhepäivähoidonohjaajan ja eri päivähoitomuotojen kanssa. Hoitajat kaipaavat aikuisia keskustelukumppaneita, joiden kanssa jakaa työhön kuuluvat ilot ja surut. Tuki nähdään tärkeänä työssä jaksamiselle. Kasvatustietoisuuden kehittäminen refleктоimalla omaa toimintaansa vahvistuukin parhaiten yhteisössä ja yhteisö voi myös tarjota työntekijälle tukea päivittäisen kasvatustyön hoitamisessa. Perhepäivähoidossa oppimisympäristöä voidaan rikastuttaa myös yhteistyöllä erilaisten kulttuuri- ja liikuntatoimijoiden kanssa. Erilaiset yhteistyön muodot yli sukupolvi- ja ammattirajojen toimivat niin lapsille kuin aikuisillekin elämää rikastuttavina kokemuksina. Lisäksi tällaiset yhteistyön muodot tukevat lapsia myös sosiaalisten ja kognitiivisten taitojen oppimisessa. (Annala & Kurunsaari 2009, 29; Heinämäki 2002, 42–45; Koski 2002, 142–143.)

3.3 Ikääntyneiden perhehoito

Perhehoitolaki (L 263/2015) säätelee ja ohjaa perhehoitotoimintaa. Perhehoitoa voidaan toteuttaa joko ammatillisena tai toimeksiantosuhteisena. Ammatillinen perhehoito on yksityisen palveluntuottajan luvanvaraista yritystoimintaa, jota säätelee perhehoitolain lisäksi laki yksityisistä sosiaalipalveluista (L 922/2011). Tässä opinnäytetyössä keskitytään kuitenkin toimeksiantosuhteiseen perhehoitoon. Toimeksiantosuhteista perhehoitoa järjestettäessä kunta ja perhehoitaja tekevät hoidon järjestämisestä toimeksiantosopimuksen, jossa määritellään molempipuoliset oikeudet ja velvollisuudet. Kunta vastaa mm. perhehoidon järjestämisestä, perhehoitajien valmennuskoulutuksesta, vastuuhenkilön määräämisestä, perhehoitajien tuesta ja vapaapäivien järjestämisestä sekä perhekotitoiminnan valvonnasta. Kunta maksaa perhehoitajalle sovitut hoitopalkkiot, kulukorvaukset ja mahdollisen käynnistämiskorvauksen.

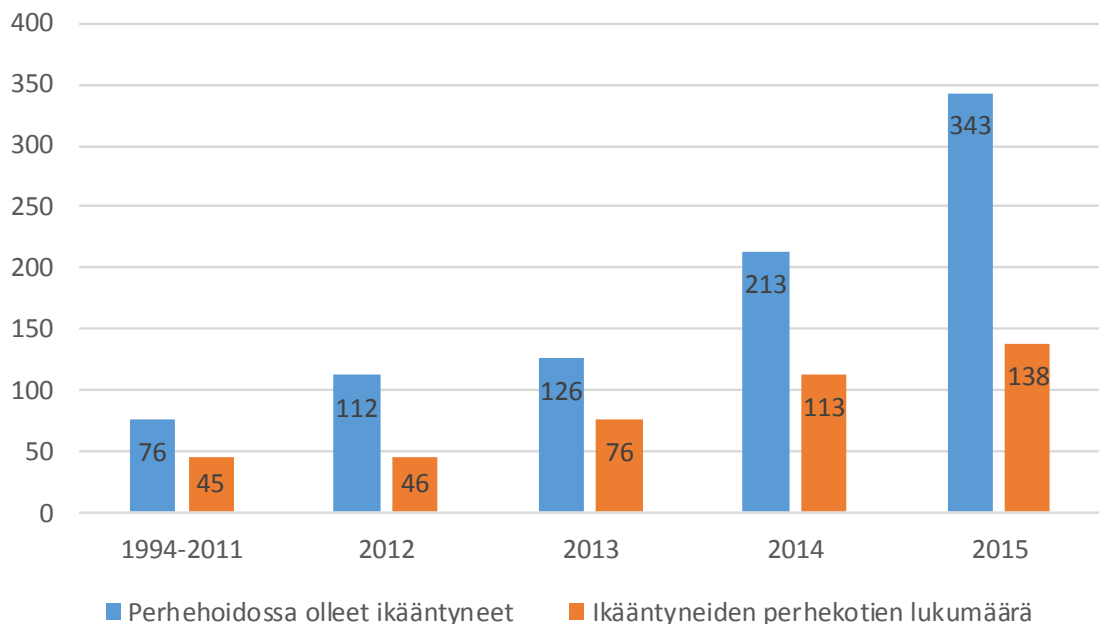
Perhehoitoa voidaan toteuttaa joko osavuorokautisena tai ympärivuorokautisena, lyhyt- ja pitkäaikaisasumisena. Ikääntyneiden perhehoito toteutuu yleensä perhehoitajan yksityiskodissa, vaikkakin hoitoa on mahdollista toteuttaa myös hoidettavan kotona. Yhdellä perhehoitajalla hoidettavia voi olla samaan aikaan enintään neljä, mukaan lukien hoitajan samassa taloudessa asuvat alle kouluikäiset lapset ja muut erityistä huolenpitoa vaativat henkilöt. Jos perhekodissa annettavasta hoivasta vastaa vähintään kaksi ennakkovalmennuksen käynnyttä perhehoitajaa, joista toisella on lisäksi tehtävään soveltuva koulutus ja riittävä kokemus hoito- tai kasvatustehtävistä, voi hoidettavien määrä olla enintään kuusi. (Perhehoitolaki 7§.) Perhekotiin muuttava vanhus on osa perhettä, osallistuen ja eläen perheen arkea omien voimavarojensa mukaan. Perhehoito mahdollistaa asumisen aidossa kotiympäristössä, pysyvässä hoivasuhteessa yksilöllisesti ja ihmisarvoisesti. (Perhehoitoliitto. Perhehoito. Ikäihmisten perhehoidon lähtökohdat ja vahvuudet.)

Suomessa perhehoitoa on ollut yleisimmin tarjolla lapsille, nuorille, kehitysvammaisille sekä mielenterveyskuntoutujille. Ikääntyneiden perhehoito puolestaan on edelleen varsin vieras ja vähän käytetty palvelumuoto. Yhdysvalloissa ikääntyneiden perhehoitoa lähtivät kehittämään jo 30 vuotta sitten Oregonin ja Washingtonin osavaltiot. Kuitenkin myös Yhdysvalloissa aikuisväestölle suunnattua perhehoitoa tarjotaan lähinnä kehitysvammaisille ja mielenterveysongelmasta kärsiville vanhusten osuuden ollessa yhä melko pientä. Suomessa ikääntyneiden perhehoitoa on lähdetty kehittämään aktiivisesti viime vuosien aikana ja yhä useammat kunnat ovat ottaneet sen palvelutarjontaansa. (Mollica; Simms-Kastelein; Cheek; Baldwin; Farnham; Reinhard & Accius 2009, 9-12; Steffansson, Pulliainen & Lappi 2015,99.)

Laki ikääntyneen väestön toimintakyvyn tukemisesta sekä iäkkäiden sosiaali- ja terveystalvveluista ns. vanhuspalvelulain (L 980/2012) yhtenä lähtökohtana on tukea ja edistää ikääntyneen kotona asumista, toimintakykyä, omatoimisuutta ja osallisuutta. Ikääntyneen kotona asumista pyritään tukemaan kotihoidon ja muiden tukipalveluiden turvin mahdollisimman pitkään. Kun nämä kotiin vietävät palvelut eivät enää riitä, tarvitaan muita palvelumuotoja. Vanhuspalvelulain henki

sekä Sosiaali- ja terveysministeriön laatusuositukset ohjaavat kuntia vähentämään laitospaikkoja ja kehittämään kevyempiä palveluratkaisuja. Ikääntyneiden perhehoito on palvelumuoto, joka sijoittuu sekä kustannuksiltaan että raskaudeltaan kotihoidon ja palveluasumisen välimaastoon. Perhehoidon kehittämisestä onkin haettu Suomessa ratkaisua yhä lisääntyvään ikääntyneiden asumispalveluiden ja hoivan tarpeisiin. (Tammelin & Ilmarinen 2013, 259–261.)

Tilastojen mukaan (Kuvio 2.) perhehoidossa olevien ikääntyneiden ja perhehoitokotien lukumäärä pysyi melko tasaisena vuosien 1994–2011 välillä ja lähti nousuun vuodesta 2012. Tämä osoittaa, että perhehoidon kehittämistyö on tuottanut positiivista tulosta.

Kuvio 2. Kunnan kustantamat perhehoidossa olevat ikääntyneet ja ikääntyneiden perhekotien määrä (SOTKANet 2017b).

4 YHTEISÖLLISYYS JA SUKUPOLVIEN VÄLINEN VUOROVAIKUTUS

Jotta yhteisöllisyyttä voisi muodostua, tarvitaan yhteisö. Yleisimmin yhteisö ymmärretään ihmisryhmäksi, joiden jäsenillä on keskinäisiä suhteita ja vuorovaikutusta sekä jokin yhdistävä tekijä tai tavoite. Erilaisia yhteisöjä voidaan luokitella niiden tavoitteiden ja vuorovaikutuksen luonteen mukaan. Laajemmassa mittakaavassa yhteisöksi voidaan katsoa esimerkiksi kansallisuuteen tai asuinpaikkaan liittyvä yhteisö, jolloin ihmisiä yhdistää tietty paikallisuus. Tämä paikallisuuteen perustuva yhteisön rajausta ei kuitenkaan vielä riitä yhteisöllisyyden määrittämiseen, koska yhteisöllisyyteen kuuluu oleellisena osana sen jäsenten välinen vuorovaikutus. Perinteisten yhteisöjen kuten suvun ja naapuruston merkitys on vähentynyt ja tilalle on muodostunut kaupungistumisen ja sosiaalisen median myötä uudenlaisia yhteisöllisyyden muotoja. Ihmiset kuuluvat usein yhä monimutkaisempiin ja moninaisempiin yhteisöihin, joilla on mahdollisuus laajentua nykyteknologian avulla myös globaaleiksi yhteisöiksi. (Roivainen & Ranta-Tyrkkö 2016, 7-8.)

4.1 Yhteisöllisyys hoivan tukena

Yhteisöllisyys muodostuu ihmisten välisestä vuorovaikutuksesta ja yhteistoiminnasta. Yhteisöllisen toiminnan kautta on mahdollista lisätä hyvinvointia sekä yksilön että yhteisön tasolla. Yhteisön ja yhteisöllisyyden voimaan tukeutuu myös käsite yhteisöhoiva, jolla tarkoitetaan alueellisen yhteisön aktiivisuutta avun, tuen ja hoivan toteuttamisessa. Yhteisöhoivaa on kehitetty Iso-Britanniassa jo 1990-luvulta lähtien. Myös Suomessa lainsäädäntöä on uudistettu viime vuosina siten, että hoivavastuuta pyritään siirtämään julkiselta sektorilta enemmän perheille ja lähiyhteisöille sekä kolmannelle sektorille. Yhteisöhoivamallissa tavoitteena on kehittää yhteisöjen sosiaalisia verkostoja ja epävirallisia hoivajärjestelyjä niin, että yhteisön sisäinen tuki ja yhteistoiminta tukisivat sen jäsenten hyvinvointia ja mahdollistaisivat esimerkiksi ikääntyneen kotona asumisen, kun hoivan tarve on

lisääntynyt. Yhteisöhoivan mallissa ammattilaisten tehtävänä on tukea ja organisoida yhteisön toimintaa erityisesti alkuvaiheessa, mutta vetäytyä pois toiminnan vakiinnuttua. (Valokivi 2016, 165–167.)

Perhehoidossa oleville ikääntyneille perhehoito itsessään on jo mahdollisuus kokea yhteisöllisyyttä. Yhteisö muodostuu perheestä ja ympäristöstä, jossa ikääntynyt asuu. Parhaimmillaan perhekodissa asuu monta sukupolvea, jolloin sukupolvien välinen vuorovaikutus toteutuu luonnollisesti arjessa. Jos perhekodin perhe muodostuu kuitenkin ainoastaan ikääntyneistä ja perhehoitajasta, saattavat vuorovaikutussuhteet ja arjen toiminnot kaventua perhekodin sisälle. (Reponen 2017, 13–15.)

4.2 Yhteisöllisyys kasvatuksen tukena

Kasvatuksellisesta näkökulmasta katsoen yhteisöllinen toiminta luo mahdollisuuksia uuden oppimiseen ja opittujen taitojen jakamiseen yhteisössä. Tällaista yhteisen toiminnan kautta syntyvää hyvinvointia ja kasvua voidaan kutsua myös sosiaalisesti pääomaksi. Sosiaalinen pääoma kasvaa ihmisten välisestä vuorovaikutuksesta, luottamuksesta ja tuesta. (Korkiamäki 2016,71; Ryyänen 2016,135).

Sosiaalipedagoginen kasvatusteoria käsittelee yhteisöllisyyttä, yhteisöllistä yhteiselämää ja ihmisten keskinäistä vuorovaikutusta, kasvatuksen yhteiskunnallisia kytköksiä sekä yhteiskunnallisen huono-osaisuuden kohtaamista pedagogisin keinoin. Sosiaalipedagoginen lähestymistapa tukeekin yhteisöllisyyttä, unohtamatta jokaisen omaa yksilöllistä persoonaa. Silloin yhteisön ja yhteisöllisyyden keskiössä ovat vastavuoroiset ja dialogiset suhteet sekä toisen ihmisen kohtaaminen. Tällaiset yhteisöt kehittyvät ja vahvistuvat yksilöiden oman osallisuuden kautta. Sosiokulttuurinen innostaminen toimii dialogisen pedagogiikan välineenä lisäten yksilöiden välistä vuorovaikutusta ja edistään samalla kunkin yksilön osallistumista oman elämänsä ja yhteisönsä rakentamiseen. (Ryyänen 2016, 135–136.)

Sosiaalipedagogiikan keskeisiin työmuotoihin kuuluvat yhteisökasvatuksen eri muodot. Yhteisökasvatus on systemaattista ja tavoitteellista yhteisöissä tapahtuvaa, yhteisöllisyydestä ammentavaa sekä yhteisöllisyyttä vahvistamaan pyrkivää kasvatusta. Sen lähtökohtana on näkemys yhteisöllisyyden kasvatuksellisuudesta, jossa sekä yhteisö että yksilö oppivat yhdessä toimimalla. Yhteisökasvatuksen katsotaan olevan kasvattajakeskeistä kasvatuskäytäntöä kokonaisvaltaisempi sekä ihmis- ja arkilähtöisempi kasvatustapa. Se voidaan nähdä myös oikeudenmukaisuutta edistävänä pyrkimyksenä vaikuttaa vallitsevaan yhteiskunnalliseen tilanteeseen ja sen rakenteisiin. (Ryynänen 2016, 132–133.)

4.3 Vertaistukea yhteistoiminnasta

Vertaistuella tarkoitetaan samankaltaisessa elämäntilanteessa olevien tai samankaltaisten haasteiden kanssa painivien vastavuoroista kokemusten vaihtoa. Kokemusten ja tunteiden jakaminen vertaisten kanssa helpottaa joskus rankoil-takin tuntuissa tilanteissa ja ehkäisee uupumista. Vertaistuki perustuu siis oma-kohtaisten kokemusten jakamiseen sekä käsittelyyn ja poikkeaa tässä suhteessa ammattilaisen antamasta ammatillisesta tuesta. Tyypillisesti vertaistuki mielletään jonkin asiakas- tai potilasryhmän väliseksi toiminnaksi, mutta vertaistukea voi olla myös ammattilaisten toisilleen antama tuki. (THL. Vertaistuki.)

Vaikka perhepäivähoitajien ja perhehoitajien työnkuvat eroavatkin melko paljon toisistaan, on niillä kuitenkin myös paljon yhdistäviä elementtejä. Yhdistävinä tekijöinä voidaan nähdä se, että he toimivat yleensä omissa kodeissaan ja työ on varsin vastuullista, sitovaa ja itsenäistä. Hoitajien oma koti työpaikkana saattaa muodostua hyvinkin suojatuksi ja suljetuksi, sillä välimatka muihin toimijoihin voi olla pitkä sekä paikallisesti että ajallisesti. Hoitajat kaipaavat kumppania, jonka kanssa tehdä yhteistyötä ja vaihtaa ajatuksia ja kokemuksia työstä. (Reponen 2017, 20 ja 29.)

Perhepäivähoitaja on osa toiminta-alueensa päivähoitajien muodostamaa verkostoa, jota koordinoi ja ohjaa perhepäivähoidon ohjaaja. Ikääntyneiden perhe-

hoitajien toimintaa puolestaan ohjaa ja tukee sijoittajakunnan perhehoidon ohjaaja, jonka lisäksi perhehoitajan tukena on hänen vapaapäiviään sijaistavat hoitajat. Vaikka sekä perhepäivähoitajat että ikääntyneiden perhehoitajat kuuluvatkin aina osaksi laajempaa toimijaverkostoa, voi hoitaja siitä huolimatta tuntea toimintansa yksinäiseksi ja kokea saamansa tuen riittämättömäksi. Vertaistuen mahdollisuus samaa työtä tekevien osalta voi olla rajoittunutta erityisesti harvemmin asutuilla alueilla, jossa toimijoita on vähän. Vertaistukea on kuitenkin mahdollista saada myös oman ammattikunnan ulkopuolelta, kuten vaikkapa juuri perhepäivähoitajien ja ikääntyneiden perhehoitajien välisen yhteistoiminnan kautta. Vertaistuen lisäksi, yhteistoiminta mahdollistaa uudenlaisen sisällön saamisen omaan työhön ja arkeen. Yhteistoiminnan kehittäminen vaatii kuitenkin tietoutta oman alueen toimijoista. (Kekäle 2013, 20 ja 23; Reponen 2017, 13.)

4.4 Sukupolvien välinen vuorovaikutus

Tutkimusten mukaan sukupolvien välisen yhteistyön tulisi olla säännöllistä ja vuorovaikutukseen tulisi varata riittävästi aikaa, jolloin yhdessäolo muodostuu luontaiseksi tapahtumaksi. Jos kohtaaminen sukupolvien välillä on satunnaista ja harvoin tapahtuvaa, saattaa se muodostua pelottavaksi ja ahdistusta aiheuttavaksi. (Ukkonen-Mikkola 2011, 38–39).

Lapsen näkökulmasta sukupolvien kohtaamisen selkeisiin hyötyihin kuuluvat sosiaalisen ja emotionaalisen kehityksen tukeminen. Sukupolvien välisen vuorovaikutuksen onkin todettu lisäävän lasten yhteistyökykyä, tunteiden ilmaisua sekä käytöstapojen myönteistä kehitystä. Lapset alkavat myös ymmärtää ikääntymistä ja sen luonnollisuutta elämässä. Vanhuksille taas lasten kohtaaminen suo mahdollisuuksia mieluisaan ja tarkoituksenmukaiseen toimintaan. Lapset tuovat heidän elämäänsä ilon kokemuksia ja saavat heidät tuntemaan itsensä tarpeelliseksi. Yhteinen toiminta myös vähentää eristyneisyyden tunnetta. Yhteisellä toiminnalla voidaan myönteisesti vaikuttaa myöskin ikääntyneiden itsetuntoon. Voidaan todeta, että lasten kanssa yhteiseen toimintaan osallistuminen luo vanhuksille enemmän elämän tarkoitusta ja parhaimmillaan se johtaakin terveempään vanhuuteen. (Ukkonen-Mikkola 2011, 39–40.)

Lasten ja vanhusten väliseen yhteiseen toimintaan liittyy myös haasteita. Toiminnan suunnittelussa on tärkeää huomioida lasten ikä ja heidän kehitykselliset valmiutensa sekä vanhusten toimintakyky. Toiminnan suunnittelu vaatii myös paljon aikaa. Osaamista tarvitaan niin varhaiskasvatukseen kuin vanhustyön alueiltakin. Yksi merkittävä haaste liittyy lasten ja vanhusten välisiin erilaisiin tarpeisiin toiminnan suhteen. Haasteeksi saattaa muodostua myös viranomaisilta saatu vähäinen tuki. Haasteena voidaan nähdä myös ammattilaisten oman motivaation puute tai ymmärrys omasta roolistaan. Lisäksi tulisi huomioida, että kaikki vanhukset eivät ole kiinnostuneita lasten kanssa yhteisestä toiminnasta ja sitä tulisi kunnioittaa. (Ukkonen-Mikkola 2011, 41.)

Nyky-yhteiskuntamme jatkuva yhteiskunnallinen ja kulttuurinen muutos näkyy selvästi esimerkiksi perhesukupolvien ja muiden eri ikäryhmien erkaantumisena toisistaan. Mahdollisuudet eri ikä- ja sukupolvien kohtaamiselle ovat vähentyneet myös institutionaalisen eriytymisen myötä, kun kukin ikäryhmä sijoittuu oman toimintansa sisälle varhaiskasvatyüksiköihin, kouluihin, työpaikoille ja palvelukeskuksiin. Tämän kaltainen ikäsegregaatio lisää omalta osaltaan eri ikäryhmien välistä sosialisaaion kapenemista, yhteiskunnallista ikäsyrrjintää ja myös yhteiskunnallista yksinäisyyttä. (Halonen 2015, 9.)

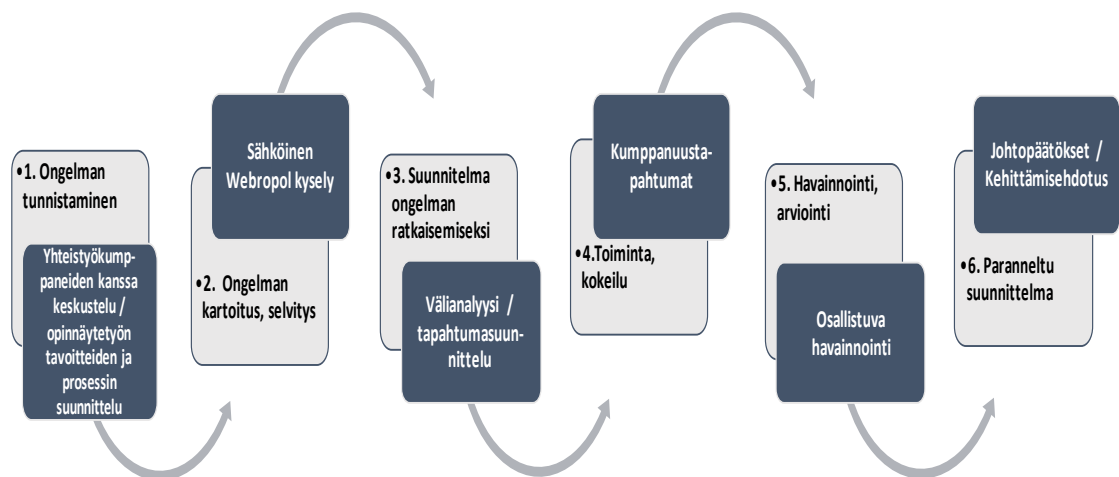
4.5 Osallisuuden merkitys

Osallisuudesta voidaan termeinä erottaa sekä osallisuus että osallistuminen. Osallistuminen on enemmän konkreettista toimintaa, kun taas osallisuuteen sisältyy oikeus saada tietoa itseä koskevista asioista ja mahdollisuus ilmaista omia mielipiteitään sekä siten päästä vaikuttamaan niihin. Osallisuus on toisen kunnioittamista ja kommunikaatiota, kuuntelemista ja kuulemista. Osallisuudessa on vahvasti mukana sekä yksilöllinen että yhteisöllinen elementti ja osallistuessaan yksilö kokee itsensä tärkeäksi ja merkitykselliseksi. Käsiys ihmisestä yksilönä ja toimijana liittyy vahvasti myös osallisuuteen. Parhaimmillaan osallisuus onkin yhdessä elämiseen liittyvä kokemus, johon jokaisella sen jäsenellä on mahdollisuus

vaikuttaa. Ihmisten välinen vuorovaikutus herättää meidät havaitsemaan ja arvostamaan toistemme erilaisuutta sekä auttaa huomaamaan miten paljon nämä erilaiset kokemukset voivat rikastuttaa yhteiselämää. Meille jokaiselle on suuri merkitys sillä, millaisiin yhteisöihin koemme itse kuuluvamme. Ehyemmän minuuden kokemuksia vahvistetaankin parhaiten, mahdollistamalla omaan elämään osallistuminen toimivana, tuntevana, ajattelevana ja luovana yksilönä. Myös siksi ovat ihmisten väliset kohtaamiset meille kaikille merkityksellisiä ja ei ole suinkaan yhdentekevää miten ympäröivä yhteiskuntamme tämän mahdollistaa. (Kuutti 2017, 4, 9-11; Mäkelä 2011, 14; Alhanen 2016, 25.)

5 TOIMINTATUTKIMUKSELLINEN TIEDONKERUU

Opinnäytetyö noudattaa toimintatutkimuksellista lähestymistapaa, jolle on ominaista toiminnan ja tutkimuksen samanaikaisuus. Toimintatutkimuksellisessa lähestymistavassa käytetään erilaisia aineistonkeruumenetelmiä ja siinä yhdistyvät sekä käytäntö että teoria. Toimintatutkimuksellisella lähestymistavalla pyritään tutkimisen lisäksi käytännön hyödyn ja toiminnan kehittämiseen. (Heikkinen 2015, 209.) Tämän opinnäytetyön eri vaiheissa yhteistyökumppaneiden kanssa käytyjen keskusteluiden ja teoreettisen tarkastelun lisäksi käytettiin tutkimusmenetelminä sähköistä kyselyä sekä osallistuvaa havainnointia. Alla olevan kuvion (Kuvio 3) avulla pyrimme havainnollistamaan opinnäytetyössä käytettyjen menetelmien sijoittumisen sen eri vaiheisiin.

Kuvio 3. Opinnäytetyön toimintatutkimuksellinen prosessikaavio

5.1 Sähköinen kysely

Koska yhteistyökumppaneiden haastatteluihin rajoittunut tutkimustieto olisi jäänyt kovin suppeaksi ja opinnäytetyön aihealueesta haluttiin saada laajempi käsitys, päädyttiin tutkimustiedon keräämiseksi käyttämään sähköistä kyselyä. Sähköisen kyselyn avulla toivottiin tavoitettavan perhepäivähoitajien ja vielä melko har-

vassa olevien ikääntyneiden perhehoitajien lisäksi myös perhepäivähoidossa olevat lapset ja perhekodeissa asuvat ikääntyneet. Perhepäivähoitajien osalta kyselyn kohderyhmäksi rajattiin yksityiset perhepäivähoitajat. Näin vältettiin uusien tutkimuslupien hakeminen kunnilta. Tutkimuslupia ei tarvittu myöskään ikääntyneiden perhehoitajille osoitettuun kyselyyn, koska he toimivat toimeksiantosuhteessa, eivätkä näin ollen ole työsuhteessa kuntaan.

Kyselylomake on perinteinen keino kerätä tutkimusaineistoa. Sen käyttö on yleisempää kvantitatiivisen eli määrällisen tutkimuksen aineistonkeruussa kuten taloustieteissä, mutta se soveltuu joissain tilanteissa hyvin myös laadullisen aineistonkeruun välineeksi. Se voi toimia haastattelurunkona vaikkapa puhelinkyselyissä, jolloin tutkija voi tarvittaessa esittää tarkentavia kysymyksiä. Perinteisesti kyselylomakkeella toteutettava aineistonkeruu on kuitenkin tapahtunut postikyselyn välityksellä. Sähköisten järjestelmien kehittymisen myötä kyselyitä on nykyisin helppo toteuttaa myös verkossa. Erilaiset kyselyohjelmat, kuten tässä opinnäytetyössä käytetty Webropol, ovat hyviä apuvälineitä tutkimustiedon keruuseen. Sen lisäksi että sähköisesti toteutetut kyselyt ovat taloudellisia, tallentuvat vastaukset myös suoraan tutkijan analysoitavaksi. Sähköisellä kyselyllä voidaan myös tavoittaa laaja vastaajajoukko suhteellisen pienellä vaivalla, mutta se ei helppoudestaan huolimatta sovi jokaiseen tilanteeseen. Sähköinen kysely vaatii vastaajalta mahdollisuuden ja motivaation osallistua tutkimukseen. Esimerkiksi ikääntyneiden tietotekniset taidot ja mahdollisuudet käyttää sähköisiä palveluita saattavat olla nuorempaan väestöön verrattuna vaillinaisempia. (Kiviniemi 2010, 70–71; Valli 2015, 84–85, 92–94.)

Vaikka sähköinen kysely ei välttämättä olekaan yleisesti ottaen paras tiedonkeruumenetelmä ikääntyneiden tai pikkulasten kohdalla tulimme erilaisia menetelmävaihtoehtoja pohtiessa siihen tulokseen, että tässä tilanteessa se olisi kuitenkin paras mahdollisuus tiedonkeruuseen. Toiveena oli, että perhekodeissa asuva ikääntynyt voisi vastata kyselyyn perhehoitajan avustuksella. Lasten kyselyyn vastaamisen ajateltiin toteutuvan vanhempien avustuksella sen jälkeen, kun perhepäivähoitaja on välittänyt huoltajalle sähköisen kyselylinkin.

Kyselylomakkeiden rakentamisessa pyrittiin huomioimaan niin kielellisesti kuin rakenteellisestikin sen kohderyhmät. Lomakkeen pituus pyrittiin pitämään maltillisena, koska liian pitkä kysely saattaa väsyttää vastaajan tai aiheuttaa jopa sen, että kyselyyn ei edes aloiteta vastaamaan. Onnistuneen kyselytutkimuksen laati-
misessa on tärkeää, että lomakkeen kysymykset ovat tarkkaan muotoiltuja ja selkeitä, eivätkä ne ole johdattelevia. Kysymysasettelujen ja vastausvaihtoehtojen on oltava sellaisia, että vastaaja löytää aina itselleen sopivan vaihtoehdon. Toimiva keino tämän ehdon täyttymiseksi on lisätä mahdollisuus avoimeen vastaukseen. Lisäksi onnistuneen kyselytutkimuksen kannalta oleellista on myös sen kohderyhmän huomioiminen, sillä esimerkiksi saman sisältöinen kysely osoitet-
tuna lapsille ja aikuisille vaatii erilaiset sanavalinnat. (Kiviniemi 2010, 74–76; Valli 2015, 84–87, 98, 105–106.) Tästä syystä tiedonkeruuta varten laadittiin omat kyselyt ikääntyneiden perhehoitajille (LIITE 1), perhepäivähoitajille (LIITE 2), perhehoidossa oleville ikääntyneille (LIITE 3) sekä lapsille (LIITE 4). Vaikka kysymykset ja kyselyn pituudet vaihtelevat kohderyhmän mukaan, oli niistä saatavan tiedon tarkoitus vastata opinnäytetyön tutkimuskysymyksiin. Ennen kuin kyselyt lähetettiin vastaajille, niitä muokattiin sekä opinnäytetyötä ohjaavan opettajan, että työelämän yhteistyökumppanilta saatujen palautteiden mukaisesti. Lapsille ja ikääntyneille kohdennetut kyselyt muodostuivat melko strukturoiduksi. Tällä tavoiteltiin sitä, että kyselyyn vastaaminen olisi mahdollisimman helppoa ja mielekästä. Hoitajille osoitetut kyselyt puolestaan sisälsivät enemmän avointen vastausten mahdollisuuksia, muodostuen näin puolistrukturoiduksi kyselyksi.

Vastaajien yhteystiedot kerättiin julkisista internet-lähteistä käyttäen hakusanoina yksityistä perhepäivähoitoa ja ikääntyneiden perhehoitoa. Yksittäisten perhepäivähoitajien ja perhehoitajien lisäksi sähköpostilistalle poimittiin myös kyseisillä hakusanoilla löytyneet alueyhdistykset. Kyselyn linkki liitettiin sähköpostin saateviestin yhteyteen. Saateviestissä kerrottiin kyselyn tarkoituksesta ja korostettiin kyselyyn vastaamisen vapaaehtoisuutta ja vastausten anonyymiutta. Hoitajille osoitettuun sähköpostiin liitettiin myös hoidettaville osoitettu kysely. Tarkoituksena oli, että perhehoidossa oleva ikääntynyt voisi vastata kyselyyn perhehoitajan avustuksella, kun taas perhepäivähoitajan toivottiin välittävän lapsille osoitettu kysely edelleen huoltajalle. Perhepäivähoitajille ja lapsille osoitettuja kyse-

lyitä lähetettiin yhteensä 190:een ja ikääntyneiden perhehoitajille sekä ikääntyneille osoitettuja kyselyitä 42:een sähköpostiosoitteeseen. Kyselyyn vastaaminen katsottiin tutkimukseen osallistumissuostumukseksi ja luvaksi käyttää vastauksia opinnäytetyössä. Kyselyaineistoa kerättiin helmi-maaliskuun aikana 2017.

5.2 Osallistuva havainnointi kumppanuustapahtumissa

Opinnäytetyöhön sisältyi kyselyn lisäksi kahden kumppanuustapahtuman järjestäminen sekä niiden toiminnan suunnittelu ja ohjaaminen perustuen kyselystä saatuihin tuloksiin. Kumppanuustapahtumien tarkoituksena oli luoda yhteistyökumppaneille todellinen mahdollisuus verkostoitumiseen ja yhteistyön kehittämiseen ikääntyneiden perhekodin ja perhepäivähoidon välillä. Tapahtumien järjestäminen antoi myös mahdollisuuden kerätä tutkimustietoa osallistuvan havainnoinnin keinoin. Suullinen lupa osallistujien havainnointiin oli saatu jo aikaisemmin, kun yhteistyökumppanit sitoutuivat opinnäytetyöprosessiin. Tapahtumakutsun yhteydessä osallistujia ja heidän edustajiaan kuitenkin vielä muistutettiin tapahtuman aikaisesta havainnoinnista ja kerätyn tiedon käyttämisestä opinnäytetyössä siten että osallistujien tunnistettavuustiedot häivytetään. Havainnointi valittiin menetelmäksi, koska sen avulla on mahdollisuus saada välitöntä tietoa tutkittavien toiminnasta ja käyttäytymisestä. Havainnointi onkin toimiva menetelmä erityisesti vuorovaikutuksen tutkimisessa ja se sopii hyvin tiedonkeruun menetelmäksi myös silloin, jos tutkittavalla on vaikeuksia kielellisessä kommunikoinnissa. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2007, 208.)

Opinnäytetyöhön liittyvien kumppanuustapahtumien tavoitteena oli kerätä osallistuvan havainnoinnin keinoin tutkimustietoa tutkimuskysymyksiin todellisessa toimintaympäristössä. Onnistuneen tiedonkeruun, tässä tapauksessa havainnoinnin kannalta on tärkeää, että tutkimuskysymykset joihin havainnoinnilla pyritään saamaan vastauksia ovat hyvin ennakkoon suunniteltuja. (Grönfors 2010, 154-161.) Havainnoinnin kohteiksi kumppanuuspäivien aikana määriteltiin sukupolvien välisen vuorovaikutuksen osalta se, kuinka paljon rohkaisua ja ohjausta

kontaktin luonti toiseen sukupolveen tarvitsee. Mielenkiinto kohdistui myös non-verbaaliseen toimintaan eli minkälaisia reaktioita sukupolvet toisissaan saavat aikaan. Hoitajien osalta havainnointi kohdistui heidän keskinäisen kanssakäymisen ja verkostoitumisen rakentumiseen. Toiminnallisten tapahtumien suunnittelu ja järjestäminen tarjosivat mahdollisuuden havainnoida myös sitä minkälaisia haasteita tällaiseen kumppanuustoiminnan järjestämiseen kenties liittyisi.

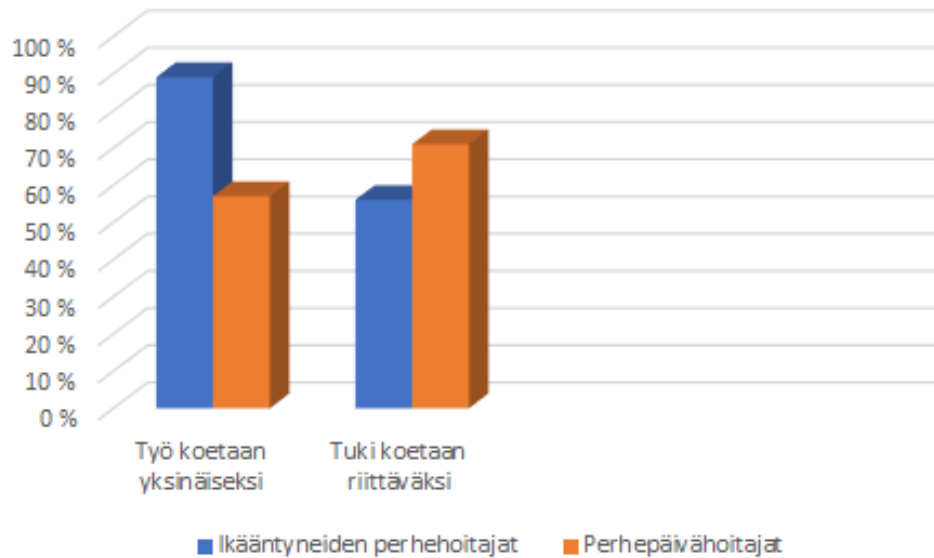
Osallistuvassa havainnoinnissa tutkija osallistuu enemmän tai vähemmän toimintaan tehden samalla havaintoja ennalta suunnitellun tutkimussuunnitelman mukaisesti. Havainnoinnin haasteeksi saattaakin muodostua tehtyjen havaintojen tallentaminen. Toiminnan aikainen muistiinpanojen tekeminen saattaa häiritä osallistujia, mutta toisaalta tehdyt havainnot pitäisi saada taltioitua mahdollisimman pian. (Grönfors 2010, 154–165.) Tästä syystä kumppanuustapahtumissa roolinjat opinnäytetyöntekijöiden kesken vuoroteltiin siten, että toiminnan ohjaajan ja havainnoitsijan roolit vaihtelivat. Ohjaajan vastuulla oli toiminnan ohjaaminen, mutta myös havainnoitsijalla oli rooli toimintaan osallistumisessa. Toiminnan aikaiset havainnot kirjattiin ylös ja niistä keskusteltiin yhdessä heti kunkin tapahtuman jälkeen, kun osallistujia ei ollut enää paikalla. Opinnäytetyön toiminnalliset kumppanuustapahtumat ja niihin liittyvä havainnointi toteutettiin elokuussa 2017.

6 SÄHKÖISEN KYSELYN TULOKSET

Perhepäivähoitajille osoitettuja sähköposteja lähetettiin 190 kappaletta ja ikään-tyneiden perhehoitajille 42 kappaletta. Todellista vastausprosenttia on mahdoton tietää, koska kyselyn lopullisten vastaajien tavoittaminen oli esimerkiksi lasten ja vanhusten suhteen täysin hoitajien varassa. Ei voida olla myöskään varmoja siitä, kuinka moni sähköpostin vastaanottanut oli lopulta tutkimuksemme kannalta oikea kohdehenkilö. Edellä mainittujen lisäksi osa kyselyistä palautui väärän sähköpostiosoitteen vuoksi. Kyselyn avasi 40 ikään-tyneiden perhehoitajaa, joista 18 hoitajaa vastasi. Perhehoidossa oleville ikään-tyneille osoitettu kysely avattiin 20 kertaa ja kyselyyn vastasi 5 ikään-tyntä. Perhepäivähoitajille osoitettu kysely avattiin 140 kertaa ja 66 hoitajaa vastasi siihen. Perhepäivähoidossa oleville lapsille osoitettu kysely avattiin 61 kertaa ja siihen vastasi 27 lasta, joista 0-3 vuoti-aita oli 16 ja 4-6 vuoti-aita 11. Vastausprosenttia Webropolin ilmoittamaan kyse-lylinkin avausmäärään saattaa olla korkeampi, koska sama henkilö on voinut avata linkin useamman kerran.

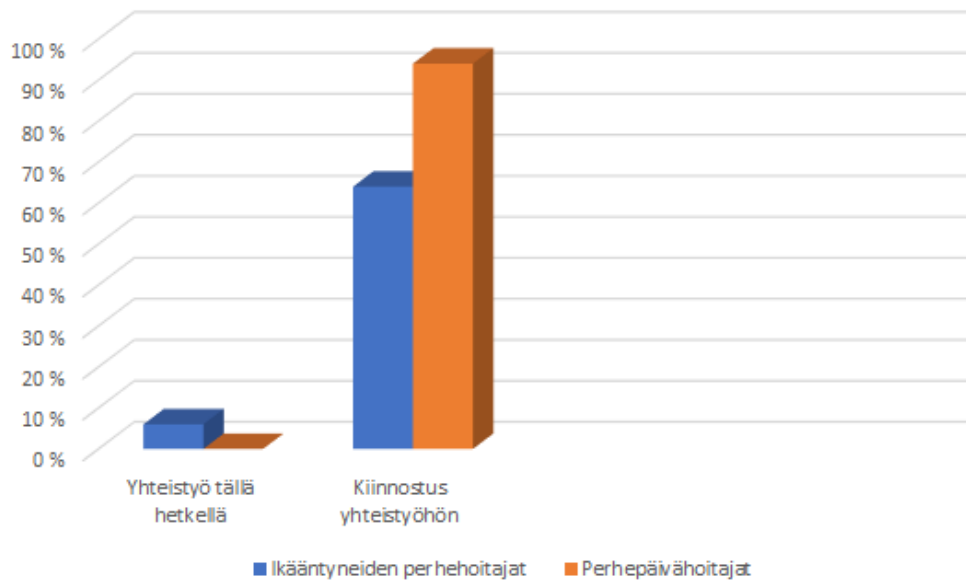
6.1 Yhteistyön tarve ja merkitys

Kyselyiden perusteella tuli ilmi, että vähintäänkin joskus perhepäivähoitajana toi- mimmisen koki yksinäiseksi hieman yli puolet vastaajista. Kun taas ikään-tyneiden perhehoitajista tämä tunne oli lähes 90 %:lla vastaajista. Molemmat vastaajaryh- mät kuitenkin kokivat saadun tuen olevan pääosin riittävää. Jonkin verran tyyty- mättömämpiä tuen riittävyteen olivat kuitenkin ikään-tyneiden perhehoitajat. (Ku- vio 4.) Sekä perhepäivähoitajat että ikään-tyneiden perhehoitajat mainitsivat kum- pikin toivovansa lisätukea kaupungilta tai kunnalta. Ikään-tyneiden perhehoidon osalta sijaisjärjestelyissä ja muissa kunnan tarjoamissa tukitoimissa koettiin ole- van parantamisen varaa. Myös vertaistuen lisäämistä pidettiin kummankin vas- taajaryhmän osalta tärkeänä.

Kuvio 4. Ikääntyneiden perhehoitajien ja perhepäivähoitajien kokemukset työn yksinäisyydestä ja saadusta tuesta.

Kysyttäessä nykyisestä yhteistyöstä eri toimijoiden kanssa, nousee esiin seurakuntien kanssa tehtävä yhteistyö. Sekä perhepäivähoidon, että ikääntyneiden perhekotien käyttämiä seurakunnan tarjoamia palveluita ovat erilaiset hartaushetket. Lisäksi osa perhepäivähoitajista ilmoitti käyvänsä lasten kanssa seurakunnan järjestämissä kerhoissa. Satunnaisiksi yhteistyötahoiksi mainittiin oppilaitokset ja ikääntyneiden perhekodin osalta vapaaehtoistyöntekijöiden käynnit. Vastaajista yksikään perhepäivähoitaja ei tällä hetkellä tee yhteistyötä vanhuspalveluiden kanssa ja ikääntyneiden perhehoitajistakin vain muutama ilmoitti tekevänsä yhteistyötä varhaiskasvatuksen kanssa (Kuvio 5). Sekä ikääntyneiden perhehoitajat, että perhepäivähoitajat olisivat kuitenkin pääsääntöisesti kiinnostuneita yhteistyöstä, vaikka sitä ei tällä hetkellä juurikaan ole. Vastausten mukaan yhteistyöhön ryhtymistä rajoittaa tiedon puute oman alueen toimijoista.

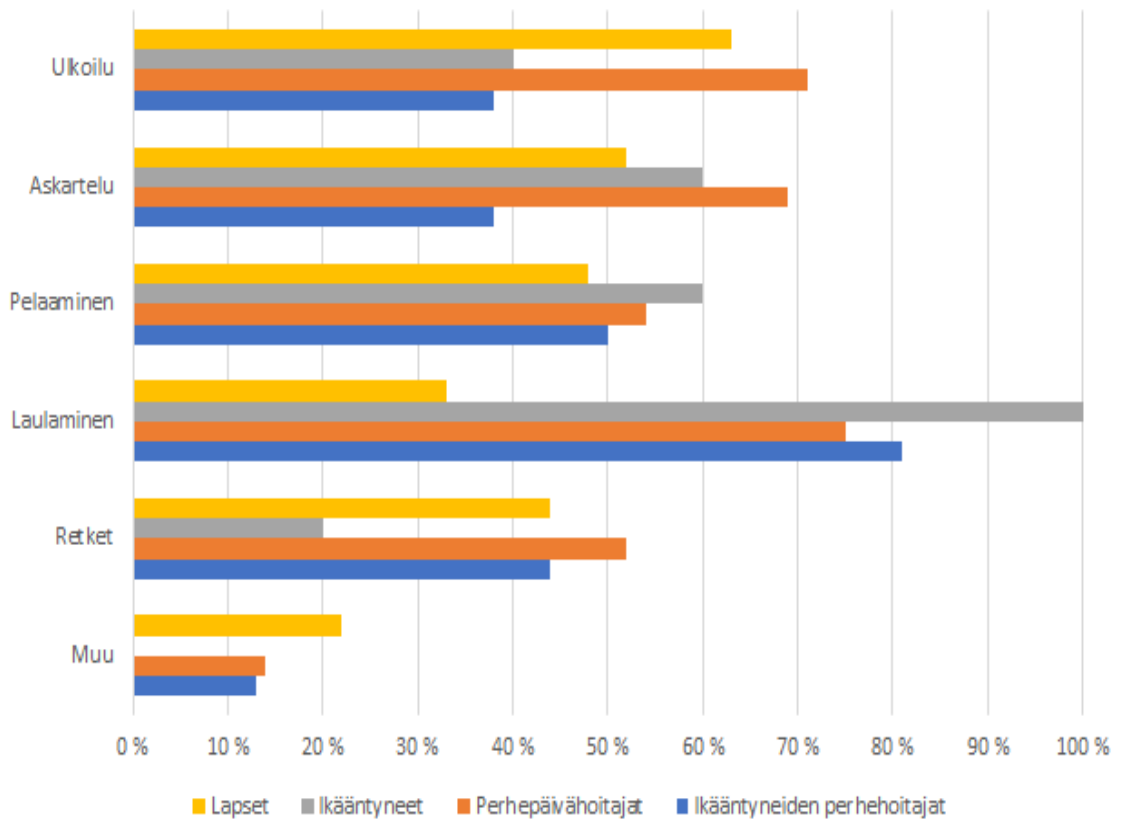
Kuvio 5. Varhaiskasvatuksen ja vanhuspalveluiden välinen yhteistyö

Kysyttäessä ikääntyneiltä ja lapsilta heidän halukkuuttaan olla enemmän tekemisissä eri sukupolvea edustavien henkilöiden kanssa, oli lähes kaikkien vastaus myöntävä. Ikääntyneistä neljä viidestä olisivat halukkaita viettämään enemmän aikaa alle kouluikäisten lasten kanssa. Lapsista 90 % olisi halukkaita viettämään enemmän aikaa ikääntyneiden kanssa. Suurin osa sekä ikääntyneistä että lapsista ilmoitti tällä hetkellä olevansa vähintäänkin kuukausittain tekemisissä keskenään. Yhteydenpito liittyi näissä tapauksissa pääsääntöisesti sukulaissuhteisiin ja yleisimmiksi yhteydenpidon muodoiksi ilmoitettiin vierailut ja puhelut.

6.2 Toivottu yhteistoiminta

Perhepäivähoitajista suurin osa toivoi mahdollisen yhteistyön ikääntyneiden perhekodin kanssa olevan ulkopuolisen järjestämää, esimerkiksi kunnan tai perhekodin. Kun taas ikääntyneiden perhehoitajista suurin osa olisi valmis järjestämään yhteistyötä myös omassa kodissaan. Toivotut yhteistoiminnan muodot vaihtelivat jonkin verran vastaajaryhmästä riippuen (Kuvio 7). Yhteiset lauluhetket koettiin pääsääntöisesti mieluisimmaksi yhteistyön muodoksi, poikkeuksen tähän tekivät kuitenkin lapset. Lasten mielestä mieluisinta yhdessä tekemistä olisi ulkoilu. Sekä lapset että ikääntyneet ilmoittivat mieluisaksi yhteiseksi tekemiseksi

myös askartelun ja pelaamisen. Yksittäisinä toiveina lasten vastauksissa mainittiin myös puutarhatyöt, leipominen, juttelu, hassuttelu ja herkuttelu. Hoitajien vastausten joukossa oli myös toivomuksia yhteisistä ruokailuhetkistä, perinteiden jakamisesta, vapaasta yhdessä olostä ja jopa toivomus yhteisestä ryhmäperhepäivätoiminnasta, jossa yhdistettäisiin kokonaisuudessaan ikääntyneiden ja lasten hoito.

Kuvio 7. Toivotut yhteistyön muodot.

6.3 Mahdolliset haasteet yhteistyölle

Perhepäivähoitajista hieman alle puolet ja ikääntyneiden perhehoitajista valtaosa koki haasteita yhteistyön toteuttamiseksi. Mahdollisiksi haasteiksi perhepäivähoitajien osalta koettiin matkat ja kulkeminen lapsiryhmän kanssa sekä ruokailu- ja lepoaikojen huomioiminen. Ikääntyneiden perhehoitajat puolestaan ilmoittivat niin ikään mahdollisiksi haasteiksi matkat ja aikataulujen yhteensovittamisen. Li-

säksi perhehoitajat kokivat haasteeksi ajan puutteen, yksin työskentelyn ja asukkaiden huonokuntoisuuden. Osa näistä kyselyssä esille tulleista haasteista todentui myöhemmin myös käytännössä, kun opinnäytetyöhön liittyviä kumppanuustapahtumia toteutettiin.

7 KUMPPANUUSTAPAHTUMIEN TULOKSET

Kumppanuustapahtumat järjestettiin kahdella eri paikkakunnalla johtuen ikääntyneiden perhekotien sijainnista. Tapahtumien järjestämiseksi pyrittiin löytämään toimintaa varten tilat yhteistyökumppaneiden lähiympäristöstä. Sopivia tiloja etsiessä oli huomioitava myös esteettömyys ja helpot kulkuyhteydet. Päivien tapahtumasisältöjen suunnittelussa hyödynnettiin aiemmin toteutetun sähköisen kyselyn tuloksia mieluisiksi koetuista toiminnoista. Ohjelmaan kuului tutustumista, laululeikkejä, yhteisesti toteutettua taidetta ja herkuttelua. Tapahtumat ajoittuivat aamupäiviin, jotta se sopisi erityisesti perhepäivähoidon päivärytmiin ja niihin oli varattu aikaa 1,5 tuntia.

Ensimmäiseen kumppanuustapahtumaan saatiin tilat käyttöön paikalliselta urheiluseuran majalta. Tapahtumaan osallistui kaksi lastenhoitajaa, yhdeksän lasta sekä ikääntyneiden perhekodista perhehoitaja, mutta ei yhtään ikääntynyttä. Valitettavasti ikääntyneiden perhekodin vanhukset olivat tapahtumapäivän aamuna väsyneitä ja huonokuntoisia, eikä kukaan neljästä asukkaasta jaksanut tapahtumaan osallistua. Toisaalta osallistumista rajoitti myös kohtuullisen pitkä ajo-matka, koska perhekoti oli muuttanut opinnäytetyöprosessin aikana toiselle paikkakunnalle. Kuten jo kyselyistäkin tuli esille voivat tällaiset asiat muodostua haasteiksi kumppanuustoiminnalle. Toinen kumppanuustapahtuma järjestettiin ikääntyneiden perhekodissa. Tapahtumaan osallistui yksi perhepäivähoitaja ja neljä lasta sekä ikääntyneiden perhekodista perhehoitaja ja viisi ikääntynyttä.

7.1 Sukupolvien välinen vuorovaikutus

Lapset osallistuivat heti alusta alkaen innokkaasti ja avoimesti toimintaan. Suuren suosion lasten, mutta myös ikääntyneiden keskuudessa sai osallistujapassi, johon aina tehtävän suoritettuaan sai valita tarran. Lapset jakoivat ja auttoivat liimaamaan tarroja myös ikääntyneiden passeihin, mikä osoittautui loistavaksi keinoksi tukea lapsia luonnolliseen lähestymiseen. Iäkkäistä kukin osallistui toimintaan voimavarojen mukaan, osa osallistuen, toiset enemmän sivusta seuraten.

Oli silminnähden havaittavissa, että kaikki nauttivat. Jo lasten läsnäolo sai aikaan ikäihmisten piristymistä, joka näkyi katseen kirkastumisena ja aktiivisempänä olemuksena. Yhteisen toiminnan kautta vuorovaikutus vapautui vielä entisestään lasten ja ikääntyneiden välillä. Ohjattu yhteinen toiminta, johon sekä lapset että ikääntyneet osallistuivat, mahdollisti luontaisen vuorovaikutuksen kehittymisen. Esimerkiksi yhteisen sormiväreillä maalattavan kumppanuuspuun työstäminen sekä yhteinen herkutteluhetki saman pöydän ääressä olivat toimivia tapoja luontaisen vuorovaikutuksen tukemiseen eri sukupolvien välillä. Osoituksena tällaisen yhteistyön merkityksellisyydestä saatiin kokea, kun tapahtuman päätteeksi eräs nuori neiti riensi täysin yllättäen halaamaan vanhaa herraa, joka oli ollut tapahtuman aikaan melko paljon omissa oloissaan. Halauksen tuoma hämmennys ja ilo ikääntyneelle oli silmiinpistävä ja herkisti kaikki läsnäolijat. Tämä toimikin hienona esimerkkinä siitä, kuinka ennakkoluuttomia ja avoimia lapset usein ovat ja myös osoituksena tällaisen toiminnan palkitsevuudesta sen kaikille osapuolille.

7.2 Hoitajien välinen vuorovaikutus ja verkostoituminen

Alkuperäisenä ajatuksena oli, että hoitajat osallistuisivat ohjattuun toimintaan lasten ja ikääntyneiden kanssa. Tapahtumien aikaan havaittiin kuitenkin pian, että yhteiseen toimintaan osallistumisen sijaan hoitajat keskittyivät enemmän keskinäisen vuorovaikutuksen luomiseen. Koska hoitajien välinen vuorovaikutus oli aktiivista ja spontaania molemmissa tapahtumissa, halusimme antaa heille siihen mahdollisuuden vapauttamalla heidät ohjattuun ohjelmaan osallistumisesta. Tarve vertaistukeen ja keskusteluun oli ilmeistä kummassakin tapahtumassa. Hoitajien puheissa esiin nousi työn yksinäisyys ja vastuullisuus. Jotkut hoitajista kokivat, että kumppanuustoiminta tukisi myös omaa työssä jaksamista. Hoitajat olivat sitä mieltä, että kumppanuustoiminta voisi tuoda kaivattua vaihtelua, mutta toisaalta on myös haaste toteuttaa juurikin asukkaiden voinnin nopeidenkin muutosten vuoksi. Vaikka ensimmäiseen tapahtumaan ei osallistunutkaan yhtään ikääntynyttä, oli tapahtuma siitä huolimatta onnistunut hoitajien verkostoitumisen näkökulmasta.

7.3 Osallistujien palautteet

Suunnittelimme keräävämmme lapsilta palautetta päivästä hymiöitä apuna käyttäen (LIITE 5). Lasten oli tarkoitus värittää omaa mielipidettä osoittava kasvon ilme. Tämä ei kuitenkaan osoittautunut kovin hyväksi menetelmäksi, koska useimmat lapset innostuivat värittämään kaikki hymiöt. Lopulta sekä ikääntyneiltä että lapsilta kerättiin suullisesti palautetta tapahtumasta. Molemmilta ryhmiltä saatu palaute oli positiivista. Päivän yhteinen toiminta koettiin mieluisaksi ja yhteisten tapaamisten toivottiin jatkuvan tulevaisuudessakin.

Hoitajilta kerättiin kirjallisesti palautetta (LIITE 6) siihen, olisiko vastaavanlaisia verkostoitumistapahtumia hyvä järjestää tulevaisuudessakin? Miten, kenen toimesta ja missä? Hoitajilta tiedusteltiin myös ajatuksia mahdolliseen tulevaan osallistujien väliseen kumppanuustoimintaan. Lisäksi hoitajilla oli mahdollisuus antaa kehittämissuhteita ja vapaata palautetta.

Kaikki osallistuneet hoitajat antoivat sekä kirjallista, mutta myös suullista palautetta tapahtumasta. He kokivat, että verkostoitumistapahtumien järjestäminen ja verkostoituminen on tärkeää. Järjestämisvastuun toivottiin olevan kunnilla, vaikkakin myös oman aktiivisuuden merkitys tiedostettiin. Kuntien toivottiin osallistuvan esimerkiksi tilojen järjestämiseen ja kustannuksiin. Saadun palautteen mukaan kaikki hoitajat kokivat, että yhteistoiminnasta hyötyisivät sekä ikääntyneet että lapset. Osa vastasi tällaisten tapahtumien olevan hyviä mahdollisuuksia hoitajien väliselle keskustelulle sekä tietojen ja kokemusten vaihdolle. Kaikki tapahtumiin osallistuneet hoitajat olivat kiinnostuneita kehittämään keskinäistä yhteistyötä tulevaisuudessakin. Eriyisen ilahduttavaa oli, että yhteistyö koettiin mahdolliseksi, vaikka välimatka ikääntyneiden perhekodin ja perhehoitajien kesken olisi pidempikin.

8 POHDINTA

Tämän opinnäytetyön työstäminen on ollut monivaiheinen, mielenkiintoinen ja opettavainen prosessi. Se on edennyt suunnitelmallisesti jakaantuen useamman lukukauden ajalle. Tämä onkin ollut toimiva ratkaisu, sillä se on mahdollistanut rauhan opinnäytetyön työstämiselle ja antanut tilaa myös muutoksille, joita prosessin aikana on tullut. Lisäksi on ollut mukavaa työstää opinnäytetyötä jo opintojen aikana tutuksi tulleen opiskelutoverin kanssa. Opinnäytetyön aiheeseen on suuntautumistemme mukaisesti sulautettu sekä gerontologisen sosiaalityön että lastentarhanopettajan virkakelpoisuuden edellyttämät osaamisalat. Tämä onkin antanut meille oivan mahdollisuuden syventää omaa osaamistamme myös toistemme osaamisaloista. Kahden eri osaamisalan yhdistäminen on avannut silmiä näkemään palvelujärjestelmää eri näkökulmista ja kuinka paljon enemmän voitaisiinkin tehdä yhteistyötä eri palvelumuotojen välillä. Ei vain eri sukupolvien vaan myös yleisemminkin yhteistyö muiden toimijoiden kanssa on mahdollisuus lisätä ihmisten välistä vuorovaikutusta ja sitä kautta kasvattaa sosiaalista pääomaa ja yhteiskunnallista hyvinvointia. Prosessin aikana olemme oppineet yhteistyötaitoja niin asiakkaiden kuin ammattilaisten kanssa sekä sitä kuinka tärkeää on osata hyödyntää erilaisia verkostoja tavoitteiden saavuttamiseksi. Koska opinnäytetyötä on työstetty yhdessä, on se opettanut yhdessä kirjoittamisen taidon lisäksi myös joustavuutta sekä auttanut tunnistamaan omia vahvuuksia ja heikkouksia. Yhteisen prosessin läpikäyminen on auttanut ylittämään omia epävarmuuksia ja antanut varmuutta oman persoonan ja ammattitaidon riittävyteen sosiaalialan työssä, jonka perimmäisenä tavoitteena on jokaisen ihmisen hyvän elämän edistäminen. Opintojen aikana onkin saanut pohtia paljon eettisiä toimintatapoja liittyen ihmisarvoon, -oikeuksiin ja sosiaalisen oikeudenmukaisuuden toteutumiseen. On oppinut hyväksymään, että koko maailmaa ei voi tai tarvitsekaan yksin muuttaa, riittää että toimii omassa työssään sosiaalialan ammattieettisiä arvoja kunnioittaen.

8.1 Opinnäytetyöprosessi

Opinnäytetyön alkuun liittyi haasteita yhteistyökumppanien löytämiseksi. Tämä osoitti meille sen kuinka tiukassa totutut toimintamallit ovat eri palvelusektoreilla. Useiden yhteistyökyselyiden vastaukseksi saimme valitettavan usein, ettei nykyisten resurssien koettu riittävän tai ettei ylisektoriselle kehittämistyölle koettu sillä hetkellä olevan tarvetta. Nämä syyt saattavat ollakin osaltaan totta, mutta toisaalta meille jäi tunne siitä, ettei aina osata nähdä laajempaa hyötyä tällaisesta ylisektorisesta yhteistyöstä ja pelätään sen mahdollisesti mukanaan tuomaa lisätyötä. Yhteistyökumppanin löydyttyä on opinnäytetyön tekeminen ollut mielekästä ja helppoa, sillä tutkimusluvan ja sovittujen opinnäytetyöraamien jälkeen olemme saaneet varsin vapaasti työstää opinnäytetyötämme. Opinnäytetyön eri vaiheista on aina tarvittaessa konsultoitu yhteistyökaupunkia, josta olemme saaneet tukea ja ohjausta. Myös ohjaavan opettajan selkeä ja ytimekäs tuki on ollut meille tärkeää.

Tutkimusmenetelmien toimivuutta pohdittaessa voimme todeta, että sähköinen kysely oli pääosin toimiva tapa taustoittaa ja kerätä tietoa opinnäytetyön aiheesta. Perhehoidossa olleiden ikääntyneiden kohdalla olisi kuitenkin toiminut paremmin henkilökohtaiset haastattelut, sillä heidän osaltaan vastaukset jäivät kovin vähäisiksi. Tämä ei kuitenkaan ollut mahdollista ikääntyneiden perhekotien vielä varsin vähäisen määrän ja hajanaisen sijoittumisen vuoksi. Lisäksi halusimme aihealueen eettisyyden ja luotettavuuden säilyttämiseksi toteuttaa sähköiseen tutkimukseen osallistumisen anonyymisti ja tasavertaisesti kaikille neljälle vastaajaryhmälle. Toisaalta voidaan ajatella myös, että sähköiseen kyselyyn vastaamisella oli osallistava vaikutus, koska sekä lapset että varmasti useimmat ikääntyneet tarvitsivat vastaamiseen apua vanhemmalta tai hoitajalta. Yhdessä kyselyyn vastaaminen on ollut mahdollisuus herätellä sekä kotona että perhekodissa keskustelua ja pohdintaa teemaan liittyvistä aiheista.

Kumppanuuspäiviin liittyvän osallistuvan havainnoinnin osalta meidän olisi ollut syytä vielä selkeyttää tarkasteltavia asioita, sillä itse toimintaan osallistuminen heikensi havainnoitaviin asioihin keskittymistä. Toisaalta osallistuminen toimintaan oli keino päästä lähelle havainnoitavia asioita ja ihmisiä, johon ei olisi kenties

päästy muulla keinoin. Kumppanuuspäivien suunnittelu ja järjestäminen sekä toimintaan osallistuminen olivat kuitenkin oiva keino tehdä havainnot tällaisen toiminnan järjestämiseen liittyvistä haasteista. Jo sopivien tilojen löytäminen, hoiva- ja työelämän muutokset sekä hoidettavien toimintakyvyn päivittäisetkin vaihtelut muodostivat toiminnan suunnittelulle ja toteutumiselle omat haasteensa. Tämänkaltaisia kumppanuustapahtumia järjestettäessä olikin selvästi havaittavissa, että tapahtuman sijoittaminen ikääntyneiden perhekotiin oli toiminnan onnistumisen kannalta parempi ratkaisu.

8.2 Sukupolvien välisen vuorovaikutuksen merkitys

Opinnäytetyöstä saatujen tulosten mukaan sekä ikääntyneille että lapsille on tärkeää saada olla vuorovaikutuksessa toisen sukupolven edustajan kanssa. Tulokset vahvistivat jo aiempaa käsitystämme sukupolvien välisen vuorovaikutuksen merkityksestä meille jokaiselle toimintakyvystä riippumatta. Hieman yllätyksenä meille tuli kuitenkin, kuinka huonokuntoisia osa perhekodeissa asuneista ikääntyneistä oli. Vaikka tiedossamme olikin, että yleinen syy perhekotiin muuttamiselle on jokin muistisairaus, oli yllättävää, kuinka paljon myös fyysistä apua moni perhekodeissa asuva tarvitsi. Tämä aiheutti omat haasteensa toiminnan suunnittelulle ja toteutukselle. Ikääntyneiden huonokuntoisuudesta johtuen, emme saaneet ensimmäiseen kumppanuustapahtumaan ikääntyvistä yhtään osallistujaa, jonka vuoksi myös tutkimustulokset sukupolvien välisen vuorovaikutuksen havainnoinnin osalta jäivät siltä osin toteutumatta. Toisessa tapahtumassa oli kuitenkin havaittavissa myös huonompikuntoisten ikääntyneiden selvä piristyminen lasten saavuttua paikalle. Alkujännityksen jälkeen myös lasten kiinnostus ikääntyneitä kohtaan kasvoi. Mieleen jäi pysyvästi aiemmin mainitsemamme spontaani halaus perhekodein asukkaan ja lapsen välillä. Sillä hetkellä tiesimme toteuttaneemme jotain todellista ja käsin kosketeltavaa. Mielestämme tällaiset kohtaamiset ovat niitä parhaita talletuksia sosiaalisen pääoman pankkiin. Vaikka opinnäytetyössä selvitetiinkin toivottuja yhteistoiminnan muotoja, ehkäpä lopulta ei olekaan merkitystä sillä mitä tehdään, vaan sillä, että ylipäänsä luodaan mahdollisuuksia yhdessäololle ja kohtaamiselle. Luomalla näitä kohtaamisen paikkoja voidaan tukea myös tunnetta ympäröivään yhteisöön kuulumisesta.

8.3 Vertaistuen ja verkostoitumisen merkitys

Opinnäytetyöstä saatujen havaintojen ja tulosten perusteella sekä perhepäivähoitajat että ikääntyneiden perhehoitajat kaipaavat toiminnalleen tukea niin vertaisiltaan kuin myös kaupunkien ja kuntien osalta. Vaikka suurin osa tutkimukseen osallistuneista hoitajista kokikin saavansa riittävästi tukea työssä jaksamiseen, kaipaisivat he kuitenkin lisätukea erityisesti julkiselta sektorilta. Valtaosa hoitajista ilmoitti myös kokevansa ajoittaista yksinäisyyttä työssään ja kaipaivat mahdollisuutta vertaistukeen. Tutkimuksen mukaan hoitajilla olisi mielenkiintoa yhteistoiminnan kehittämiseen ja hoitajien oma motivaatio onkin mielestämme erityisen tärkeässä asemassa, sillä ilman heidän haluaan ja innostustaan ei yhteistoimintaan ole edellytyksiä. Hoitajien vastausten joukosta nousi esiin myös ajatuksia yhteisestä ryhmäperhepäivätoiminnasta, jossa yhdistettäisiin kokonaisuudessaan ikääntyneiden ja lasten hoito. Tämä voisikin olla toimiva palvelumuoto ikääntyneiden osapäiväisen perhehoidon ja lasten perhepäivähoidon yhdistelmänä, jolloin mahdollistuisi luontevasti sukupolvien välinen vuorovaikutus.

Vertaistuen ja yhteistoiminnan toteutumisen haasteena on selvästi tietämättömyys alueen muista toimijoista. Lisäksi tutkimuksesta kävi ilmi, että yhteistoiminnan toteutumisen haasteiksi koetaan yksin työskentelyn asettamat käytännön haasteet. Tällaisiksi haasteiksi nimettiin esimerkiksi päivärytmien yhteensovittaminen ja erityisesti huonokuntoisten ikääntyneiden kanssa liikkuminen perhekodin ulkopuolelle. Tuloksista esille noussut ikääntyneiden perhekotien halukkuus tarjota yhteistoiminnan paikaksi omaa perhekotiaan ja perhepäivähoitajien valmius liikkua lapsiryhmän kanssa olisi kuitenkin mahdollisuus yhteistoiminnan toteuttamiseksi ja toisi alueen toimijoita toistensa tietoisuuteen. Näkemyksemme mukaan hoitajat ovat selvästikin varsin sidottuja omaan arjen työhönsä eikä resursseja itsenäiseen yhteistyöverkoston luomiseen juurikaan ole. Millä keinoin sitten alueen perhepäivähoitajat ja ikääntyneiden perhehoitajat löytäisivät toisensa ja heidän olisi mahdollisuus verkostoitua keskenään? Voisiko ratkaisuna olla esimerkiksi kunnan oma yhteisötyöntekijä, joka vastaisi vuosittain järjestettävien alueellisten verkostoitumistapahtumien organisoimisesta. Näissä verkostoitumistapahtumissa alueen toimijat voisivat tutustua toisiinsa ja pohtia mahdolli-

suutta arjen yhteistyöhön. Lapsille ja ikääntyneille verkostoitumistapahtumat toisivat mahdollisuuden sukupolvien väliseen yhteistoimintaan. Kunnan ikääntyneiden perhehoidosta vastaavan tehtävänä voisi olla ilmoittaa yhteisötyöntekijälle uusista kunnan kanssa toimeksiantosopimuksen tehneistä perhehoitajista, jotka olisivat kiinnostuneita kumppanuustoiminnasta. Verkostoitumistapahtumat voisivat olla myös yksi tapa järjestää kaivattua virkistymistä ja tukea työssäjaksamiseen sekä ikääntyneiden perhehoitajille, että lasten perhepäivähoitajille, vaikka se ei johtaisikaan säännöllisempään yhteistyöhön.

8.4 Opinnäytetyön tavoitteiden saavuttaminen

Opinnäytetyön yhtenä tavoitteena oli tuottaa ikääntyneiden perhehoitoa järjestäville kaupungille tietoa perhehoitajien kokemuksista ja tämän tavoitteen koemme saavuttaneemme. Mikäli ikääntyneiden perhehoidosta toivotaan pidempiaikaista hoivan vaihtoehtoa, olisi ainakin tämän opinnäytetyön tiimoilta saatujen tutkimustulosten perusteella perhehoitajien jaksamiseen ja tukiverkoston vahvistamiseen syytä kiinnittää entistä enemmän huomiota. Ikääntyneiden perhehoito, erityisesti ympärivuorokautisesti ja pitkäaikaisesti toteutettuna, vaatii perhehoitajalta vahvaa sitoutumista tehtävään. Ilman hyvää tukiverkostoa perhehoitajan jaksaminen saattaa olla haastavaa, jolloin riskinä on, että aloittavat perhehoitajat eivät jatka toimintaansa kovinkaan kauan. Koska perhepäivähoito on päivähoitomuotona erityisesti pienten lasten osalta lempeämpi vaihtoehto isompiin päiväkotiryhmiin verrattuna, tulisi mielestämme perhepäivähoitajan työstä tehdä houkuttelevaa, jotta perhepäivähoitajia riittäisi myös tulevaisuudessa. Koska vertaistuen ja yhteistyön merkitys koetaan työhyvinvoinnin kannalta oleelliseksi, olisi mahdollisuuksia niihin tärkeää tukea. Tarvitaan siis innovatiivista ja innostunutta asennetta kumppanuuslähtöiseen kehittämiseen sekä kykyä nähdä yhteistyö lisäarvon ja vertaistuen mahdollistajana niin hoivapalveluiden järjestäjiltä kuin niiden tuottajiltakin.

LÄHTEET

- Alhanen, K. (2016). *Dialogi demokratiassa*. Helsinki: Gaudeamus Oy.
- Alila, K., Eskelinen, M., Estola, E., Kahiluoto, T., Kinos, J., Pekuri, H-M., Polvinen, M., Laaksonen, R. & Lamberg, K. (2014). *Varhaiskasvatuksen historia, nykytila ja kehittämisen suuntalinjat. Tausta-aineisto varhaiskasvatusta koskevaa lainsäädäntöä valmisteleavan työryhmän tueksi*. (Opetus- ja kulttuuriministeriön työryhmämuistioita ja selvityksiä 2014:12). Opetus- ja kulttuuriministeriö. Koulutuspolitiikan osasto. Saatavilla <https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/75258/tr12.pdf?sequence=1>
- Annala, A. & Kurunsaari, T. (2009). *Mitä kuuluu perhepäivähoitajat? Millaista tukea tämän päivän perhepäivähoitaja kaipaa työssään*. (Opinnäytetyö, Vaasan ammattikorkeakoulu, sosiaali- ja terveysala). Saatavilla https://publications.theseus.fi/bitstream/handle/10024/4933/anne_annala.pdf?sequence=1
- Grierson, H. (2000). *Early childhood education and care policy in Finland*. (Background report prepared for the OECD Thematic Review of Early Childhood Education and Care Policy). Saatavilla <http://www.oecd.org/finland/2476019.pdf>
- Grönfors, M. (2010). Havaintojen teko aineistonkeräyksen menetelmänä. Teoksessa Aaltola, J. & Valli, R. (toim.), *Ikkunoita tutkimusmetodeihin 1. Metodien valinta ja aineistonkeruu: virikkeitä aloittelevalle tutkijalle* (3.uud.p.) (s.154-170). Jyväskylä: PS-kustannus.
- Halonen, L. (2015). *lästä viis tai ysiviisi! Vanhustyön ja varhaiskasvatuksen välinen ikäpolvitoiminta nyt ja tulevaisuudessa*. (Opinnäytetyö, Laurea ammattikorkeakoulu, sosiaalialan koulutusohjelma). Saatavilla https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/90867/Halonen_Laura.pdf?sequence=1
- Heikkinen, H. (2015). Toimintatutkimus: Kun käytäntö ja tutkimus kohtaavat. Teoksessa J. Aaltola & R. Valli, R (toim.), *Ikkunoita tutkimusmetodeihin 1. Metodien valinta ja aineistonkeruu: virikkeitä aloittelevalle tutkijalle* (4.uud.p.) (s.204-219). Jyväskylä: PS-kustannus.
- Helin, S. (2017). Ikäpolvet yhdessä - juurensa tuntien, toisiaan tukien. *Ikäpolvet yhdessä*. (Vanhustyön keskusliitto) (s.3). Saatavilla http://www.vtkl.fi/document/1/2261/08c0ba0/Suomenkielinen_idea-lehti_2017.pdf
- Heinämäki, L. (2002). Kotiäidistä kasvattajaksi. Perhepäivähoitajan ammatin ja koulutuksen kehittyminen. Teoksessa H. Alho-Kivi & S. Keskinen (toim.), *Kodissa vaan ei kotona. Perhepäivähoito varhaiskasvatuksen oppimisympäristönä* (s.38-60). Helsinki: Tammi.
- Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. (2007). *Tutki ja kirjoita* (13.uud.p) Helsinki: Tammi.
- Kekäle, L. (2013). *Tää on ollu kuin aarreryhmä. Perhepäivähoitajien ammatillisuutta tukeva vertaisryhmä* (Opinnäytetyö, Karelia-ammattikorkeakoulu, sosiaalialan koulutusohjelma). Saatavilla https://publications.theseus.fi/bitstream/handle/10024/61208/Kekale_Leea.pdf.pdf?sequence=1

- Kiviniemi, K. (2010). Laadullinen tutkimus prosessina. Teoksessa Aaltola, J. & Valli, R. (toim.), *Ikkunoita tutkimusmetodeihin II. Näkökulmia aloittelevalle tutkijalle tutkimuksen teoreettisiin lähtökohtiin ja analyysimenetelmiin* (3.uud.p.) (s.70-85). Jyväskylä: PS-kustannus.
- Korhonen, M. (2006). Sukupolven merkitys vuorovaikutussuhteissa. Teoksessa K. Karila, M. Alasuutari, M. Hänninen, A. Nummenmaa & H. Rasku-Puttonen (toim.), *Kasvatusvuorovaikutus* (s.51-69). Tampere: Vastapaino.
- Korkiamäki, R. (2016). Nykyjäsenyksiä yhteisöistä - Sosiaalinen pääoma käsitteenä ja sosiaalisina käytäntöinä. Teoksessa I. Roivainen & S. Ranta-Tyrkkö (toim.), *Yhteisöt ja yhteisösosiaalityön lähtökohdat* (s.71-85). EU: Press Global.
- Koski, M. (2002). Perhepäivähoidon sosiaalinen oppimisympäristö. Teoksessa H. Alho-Kivi & S. Keskinen (toim.), *Kodissa vaan ei kotona. Perhepäivähoito varhaiskasvatuksen oppimisympäristönä* (s.135-145). Helsinki: Tammi.
- Kuutti, S. (2017). Lastensuojelun Keskusliitto. Emma & Elias –ohjelma. Hillokelari. *Tavoitteena lapsen osallisuus Emma & Elias –ohjelmassa*. Saatavilla <https://www.emmaelias.fi/wp-content/uploads/2017/09/osallisuusselvitys2.pdf>
- L 263/2015. Perhehoitolaki. Saatavilla <http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2015/20150263?search%5Btype%5D=pika&search%5Bpika%5D=Perhehoitolaki>
- L 36/1973. Varhaiskasvatuslaki. Saatavilla <http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1973/19730036>
- L 980/2012. Laki ikääntyneen väestön toimintakyvyn tukemisesta sekä iäkkäiden sosiaali- ja terveystalvuluista. Saatavilla <http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2012/20120980>
- Lahti, P. & Nummisen, U. (2017). *Satavuotiaiden kädenjälkiä*. EU: Docendo Oy.
- Mollica, R., Simms-Kastelein, K., Cheek, M., Baldwin, C., Farnham, J., Reinhard, S. & Accius, J. (2009). *Building Adult Foster Care: What States Can Do*. (AARP Public Policy Institute, Research Reports). Saatavilla http://assets.aarp.org/rgcenter/ppi/ltc/2009_13_building_adult_foster_care.pdf
- Mäkelä, J. (2011). Osallisuuden merkitys lapsen ja nuoren kehitykselle. Teoksessa S. Nurmi & K. Rantala (toim.), *Näyn & kuulun. Lapsen etu ja osallisuus* (s.13-23). Helsinki: Lasten Keskus Oy.
- Nurmi, J-E., Ahonen, T., Lyytinen, H., Lyytinen, P., Pulkkinen, L. & Ruoppila, I. (2014). *Ihmisen psykologinen kehitys*. Jyväskylä: PS-kustannus.
- Perhehoitoliitto. Perhehoito. Ikäihmisten perhehoidon lähtökohdat ja vahvuudet. Saatavilla 24.10.2017 https://www.perhehoitoliitto.fi/perhehoito/ikaihmiset/perhehoidon_lahtokohdat_ja_vahvuudet
- Reponen, M. (2017). *Yhteisöllisyyden kehittäminen ikäihmisten perhehoidossa - toimintakalenteri asukkaille* (Opinnäytetyö, Turun ammattikorkeakoulu, terveysala). Saatavilla https://theseus.fi/bitstream/handle/10024/129614/Reponen_Mira.pdf?sequence=1&isAllowed=y
- Roivainen, I. & Ranta-Tyrkkö, S. (2016). Yhteisöt ja sosiaalityö: Johdantoa aiheeseen. Teoksessa I. Roivainen & S. Ranta-Tyrkkö (toim.), *Yhteisöt ja yhteisösosiaalityön lähtökohdat* (s.7-19). EU: Press Global.

- Ryynänen, S. (2016). Yhteisöt kasvatuksen, taiteen ja hoivan voimavarana- Yhteisökasvatus näkökulmana yhteisöihin ja yhteisötyöhön. Teoksessa I. Roivainen & S. Ranta-Tyrkkö (toim.), *Yhteisöt ja yhteisösosiaalityön lähtökohdat* (s.131-143). EU: Press Global.
- Sosiaali- ja terveysministeriö (2016). *Kehitetään ikäihmisten kotihoitoa ja vahvistetaan kaikenikäisten omaishoitoa- hankesuunnitelma.* (Sosiaali- ja terveysministeriön raportteja ja muistioita 2016:41). Saatavilla http://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/75191/STM_RAPORTTI.pdf?sequence=1
- SOTKANet 2017a. Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. Sotkanet.fi. Kokopäivähoidossa perhepäivähoidossa olleet lapset, kunnan omat palvelut. Saatavilla 9.10.2017 <https://www.sotkanet.fi/sotkanet/fi/taulukko/?indicator=sy4oAQA=®ion=s07MBAA=&year=sy6rsDbW0zW0NtHTNQUA&gender=t&abs=f&color=f&buildVersion=3.0-SNAPSHOT&buildTimestamp=201709141202>
- SOTKANet 2017b. Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. Sotkanet.fi. Perhehoidossa olleet vanhukset, kunnan kustantamat palvelut. Saatavilla 9.10.2017 <https://www.sotkanet.fi/sotkanet/fi/taulukko/?indicator=sy7NBQA=®ion=s07MBAA=&year=sy6rsLbU0zW01jWyNoHSZkAaAA==&gender=t&abs=f&color=f&buildVersion=3.0-SNAPSHOT&buildTimestamp=201709141202>; Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. Sotkanet.fi. Vanhusten perhekotien lukumäärä, kunnan kustantamat palvelut. Saatavilla 9.10.2017 <https://www.sotkanet.fi/sotkanet/fi/taulukko/?indicator=sy71BgA=®ion=s07MBAA=&year=sy6rsC7S0zUEAA==&gender=t&abs=f&color=f&buildVersion=3.0-SNAPSHOT&buildTimestamp=201709141202>
- Steffansson, M., Pulliainen, M. & Lappi, R. (2015). *Ikäihmisten hyvinvointia rakentamassa. Hyvinvointipalvelujen järjestämisen uudet mahdollisuudet -hanke.* (Diakonia-ammattikorkeakoulun julkaisuja. C katsauksia ja aineistoja 37). Saatavilla [file:///C:/Users/acer/Downloads/C37_9789524932387%20\(2\).pdf](file:///C:/Users/acer/Downloads/C37_9789524932387%20(2).pdf)
- Suomi Finland 100. Yhteisöllinen toiminta. Yhdessä #ilmanikärajaa. Saatavilla 25.10.2017 <http://suomifinland100.fi/project/yhdessa-ilmanikarajaa/>
- Tammelin, M. & Ilmarinen, K. (2013). Vanhusten perhehoidon jännitteet. *Janus*, 21 (3) (s.259-267). Saatavilla <http://ojs.tsv.fi/index.php/janus/article/download/50704/15407>
- Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. Vertaistuki. Saatavilla 30.10.2017 <https://www.thl.fi/fi/web/vammaispalvelujen-kasikirja/itsenaisen-elaman-tuki/vertaistuki>
- Ukkonen-Mikkola, T. (2011). *Sukupuolvien kohtaamisia lasten ja vanhusten yhteisessä palvelukeskuksessa.* (Väitöskirja, Tampereen Yliopisto, kasvatustieteiden yksikkö). Saatavilla <https://tam-pub.uta.fi/bitstream/handle/10024/66723/978-951-44-8382-0.pdf?sequence=1>

- Valli, R. (2015). Paperinen kyselylomake. Teoksessa Valli, R. & Aaltola, J. (toim.), *Ikkunoita tutkimusmetodeihin 1. Metodien valinta ja aineistonkeruu: virikkeitä aloittelevalle tutkijalle* (4.uud.p.) (s.84-108). Jyväskylä: PS-kustannus.
- Valokivi, H. (2016). Yhteisöt kasvatuksen, taiteen ja hoivan voimavarana - Hoivan monimuotoisuus ja yhteisöhoiva. Teoksessa I. Roivainen & S. Ranta-Tyrkkö (toim.), *Yhteisöt ja yhteisösosiaalityön lähtökohdat* (s.161-173). EU: Press Global.
- Vuorinen, J. (2012). *Ikäpolvien kanssakäyminen hoivakodissa. Etnografinen tutkimus muistisairaiden ikääntyneiden toimijuudesta*. (Pro gradu tutkielma, Helsingin yliopisto, valtiotieteellinen tiedekunta). Saatavilla <https://helda.helsinki.fi/bitstream/handle/10138/34127/graduvalmis.pdf?sequence=2>

LIITE 1 Kysely ikääntyneiden perhehoitajalle

Teemme sosionomiopintoihin liittyvää opinnäytetyötä. Opinnäytetyön tavoitteena on selvittää ikäpolvien välisen vuorovaikutuksen sekä eri toimijoiden välisen yhteistyön merkitystä osallisuuden ja yhteisöllisyyden tukemisessa. Tarkastelemme opinnäytetyömme tiimoilta erityisesti perhepäivähoidon ja ikääntyneiden perhehoidon alueellisen kumppanuustoiminnan mahdollisuuksia.

Tähän kyselyyn vastaamalla, annatte meille ensiarvoisen tärkeää tietoa aiheesta. Kyselyyn vastataan nimettömänä ja vastaajan tunnistaminen on mahdotonta. Toivoisimme, että vastaisitte kyselyyn 19.3.2017 mennessä.

Kiittäen

Heidi Kuronen-Kokoi
heidi.kuronen-kokoi@student.diak.fi

Sonia Kuutti
sonia.kuutti@student.diak.fi

1. Sukupuoli
 - Mies
 - Nainen
2. Ikäluokka
 - 20-35
 - 36-45
 - 46-55
 - 56-65
 - Yli 65
3. Missä päin Suomea perhekotinne sijaitsee?
 - Etelä-Suomessa
 - Itä-Suomessa
 - Länsi-Suomessa
 - Keski-Suomessa
 - Pohjois-Suomessa
4. Kuinka kauan olette toimineet perhehoitajana?
 - Alle vuoden
 - 1-3 vuotta
 - Yli 4 vuotta
5. Missä muodossa tarjoatte perhehoitoa? (Voit valita useamman vaihtoehdon)
Voitte valita myös useamman vaihtoehdon.
 - Osavuorokautista
 - Ympäri vuorokautista
 - Lyhytaikaista
 - Pitkäaikaista
6. Koetteko perhehoitajana toimimisen yksinäiseksi?
 - Kyllä
 - Joskus
 - En laisinkaan
7. Koetteko saavanne riittävästi tukea perhehoitajana toimimiseen (vertaistuki, läheistuki, kunta / kaupunki...)?
 - Tuki on riittävä
 - Toivoisin enemmän tukea (keneltä, millaista?)
8. Tekeekö perhekotinne yhteistyötä varhaiskasvatuksen (päiväkodit, perhepäivähoito, kerhot...) kanssa?
 - Säännöllisesti (Minkä?)
 - Satunnaisesti (Minkä?)
 - Ei lainkaan
9. Oletteko tietoinen lähialueenne varhaiskasvatuksen palveluntuottajista?
 - Hyvin
 - Jonkin verran
 - En laisinkaan
10. Olisitteko kiinnostunut yhteistyöstä lähialueenne varhaiskasvatuksen kanssa?
 - Kyllä
 - Ehkä
 - En
11. Haluaisitteko, että yhteistyö olisi ulkopuolisen organisoimaa toimintaa, vai olisitteko valmis järjestämään yhteistyötä omassa kodissanne (esim. vierailut...)?
 - Toivoisin ulkopuolisen järjestävän toimintaa
 - Olen valmis järjestämään yhteistyötä kotonamme
12. Millainen yhteistyö varhaiskasvatuksen kanssa olisi mukavaa?
 - Ulkoilu
 - Askartelu
 - Pelaaminen
 - Laulaminen
 - Retket
 - Muu, mikä?
13. Koetteko yhteistyölle olevan esteitä / haasteita (matkat, resurssien puute, tiedon puute alueen toimijoista...)?
 - En
 - Kyllä (mitä?)

TULOKSET

Kyselylinkki avattiin 40 ja 18 ikääntyneiden perhehoitajaa vastasi kyselyyn.

Vastaajista naisia 11 ja miehiä 7. Vastaajien ikäryhmät jakaantuivat seuraavasti: vastaajista 36-45 vuotiaita oli 3, 46-55 vuotiaita oli 6, 56-65 vuotiaita 8 ja yksi yli 65 vuotias.

Vastaajia oli ympäri Suomea, joista valtaosa vastaajista toimi perhehoitajana Itä- ja Pohjois-suomen alueella. Muutamia vastauksia tuli myös Etelä- ja Keski-suomesta.

Vastaajista perhehoitajana oli toiminut 1-3 vuotta 11 henkilöä, yli 4 vuotta 5 perhehoitajaa ja alle vuoden kaksi perhehoitajaa.

Vastaajista 69% tarjosi lyhytaikaista ja 50% pitkäaikaista perhehoitoa. Hoidosta ympärivuorokautista hoitoa tarjosi 63% ja osavuorokautista 31%. Vastaukset osoittavat sen, että sama perhehoitaja tarjoaa perhehoitoa useassa eri muodossa. Valtaosa vastaajista (89%), koki perhehoitajana toimimisen vähintäänkin joskus yksinäiseksi.

Yli puolet vastaajista (56%), koki kuitenkin saamansa tuen olevan riittävää. Tukea toivottiin kuitenkin lisää kaupungilta ja kunnilta. Sijaisjärjestelyt ja tukitoimet koettiin olemattomiksi. Lisäksi vastaajat kaipaisivat mahdollisuutta vertaistukeen.

94% vastaajista ei tee laisinkaan yhteistyötä varhaiskasvatuksen kanssa. Satunnaisesti yhteistyötä seurakunnan kanssa on 7%:lla perhekodeista. Yksittäisissä vastauksissa mainittiin fysioterapian jumpat, vapaaehtoistyön ulkoiluapu ja satunnainen yhteistyö oppilaitosten kanssa.

Vastaajista 51% ei ollut laisinkaan tietoinen lähialueensa varhaiskasvatuksen palveluntuottajista.

Vastaajista 64% olisi kiinnostunut yhteistyöstä lähialueensa varhaiskasvatuksen kanssa.

64% vastaajista olisi valmis järjestämään yhteistoimintaa omassa perhekodissaan.

Yhteistoiminnan muodoista esiin nousi erityisesti yhteiset lauluhetket ja pelaaminen. Myös yhteiset retket, askartelu ulkoilu saivat hieman kannatusta. Lisäksi tuli ehdotuksia yhteisistä teatteri- ja konserttiretkistä sekä lukuhetkistä.

Valtaosa vastaajista (69%) koki haasteita yhteistyön toteutumiselle. Haasteiksi koettiin matkat, aikataulujen yhteensovittaminen, ajan puute, yksin työskentely, asukkaiden huonokuntoisuus ja tiedon puute alueen toimijoista.

LIITE 2 Kysely perhepäivähoitajalle

Teemme sosionomiopintoihin liittyvää opinnäytetyötä. Opinnäytetyön tavoitteena on selvittää ikäpolvien välisen vuorovaikutuksen sekä eri toimijoiden välisen yhteistyön merkitystä osallisuuden ja yhteisöllisyyden tukemisessa. Tarkastelemme opinnäytetyömme tiimoilta erityisesti perhepäivähoidon ja ikääntyneiden perhehoidon alueellisen kumppanuustoiminnan mahdollisuuksia.

Tähän kyselyyn vastaamalla, annatte meille ensiarvoisen tärkeää tietoa aiheesta. Kyselyyn vastataan nimettömänä ja vastaajan tunnistaminen on mahdotonta. Toivoisimme, että vastaisitte kyselyyn 19.3.2017 mennessä.

Kiittäen

Heidi Kuronen-Kokoi
heidi.kuronen-kokoi@student.diak.fi

Sonia Kuutti
sonia.kuutti@student.diak.fi

1. Sukupuoli
 - Mies
 - Nainen
2. Ikä
 - 20-35
 - 36-45
 - 46-55
 - 56-65
 - Yli 65
3. Missä päin Suomea toimit perhepäivähoitajana?
 - Etelä-Suomessa
 - Itä-Suomessa
 - Länsi-Suomessa
 - Keski-Suomessa
 - Pohjois-Suomessa
4. Kuinka kauan olette toimineet perhepäivähoitajana?
 - Alle vuoden
 - 1-3 vuotta
 - Yli 4 vuotta
5. Koetteko perhepäivähoitajana toimimisen yksinäiseksi?
 - Kyllä
 - Joskus
 - En laisinkaan
6. Koetteko saavanne riittävästi tukea perhepäivähoitajana toimimiseen (vertaistuki, läheistuki, kunta / kaupunki...)?
 - Tuki on riittävä
 - Toivoisin enemmän tukea (keneltä, millaista?)
7. Tekeekö perhepäiväkotinne yhteistyötä muiden toimijoiden, kuten seurakunnan, oppilaitosten tai vanhuspalveluiden kanssa?
 - Säännöllisesti (minkä?)
 - Satunnaisesti (minkä?)
 - Ei laisinkaan
8. Oletko tietoinen, mitä on ikäihmisten perhehoito?
 - Kyllä, hyvin
 - Tiedän hieman
 - En
9. Olisitteko kiinnostunut yhteistyöstä ikääntyneiden perhehoidon kanssa, mikäli sellainen olisi lähialueella?
 - Kyllä
 - Ehkä
 - En
10. Toivoisitteko, että mahdollinen yhteistyö olisi ulkopuolisen organisoimaa toimintaa, tai olisitteko valmis järjestämään yhteistyötä omilla tiloissanne (esim. vierailut...)?
 - Toivoisin ulkopuolisen järjestävän toimintaa
 - Olen valmis tarjoamaan perhepäivähoidon tilojamme yhteistyöhön
11. Millainen yhteistyö olisi mukavaa?
 - Ulkoilu
 - Askartelu
 - Pelaaminen
 - Laulaminen
 - Retket
 - Muu (mikä?)
12. Koetteko yhteistyölle olevan esteitä / haasteita (matkat, resurssien puute, tiedon puute alueen toimijoista...)?
 - En
 - Kyllä (mitä?)

TULOKSET

Kyselylinkki avattiin 140 kertaa ja siihen vastasi 66 hoitajaa.

Kaikki kyselyyn vastanneet olivat naisia. Vastaajien ikäryhmät jakaantuivat seuraavasti: vastaajista 20-35 vuotiaita oli 16, 36-45 vuotiaita oli 27, 46-55 vuotiaita oli vastaajista 13 ja 56-65 oli vastaajista 10.

Vastaajia oli ympäri Suomea, joista valtaosa vastaajista Länsi-Suomesta, toiseksi eniten vastaajia toimi Etelä-Suomessa ja loput tasaisesti Itä-, Keski- ja Pohjois-Suomessa.

Vastaajista 46 henkilöä oli toiminut perhepäivähoitajana yli 4 vuotta, 15 henkilöä oli toiminut 1-3 vuotta ja loput 5 alle vuoden.

Valtaosa vastaajista (57%), koki perhepäivähoitajana toimimisen vähintäänkin joskus yksinäiseksi.

Valtaosa vastaajista (71,4%), koki kuitenkin saamansa tuen olevan riittävää. Tukea toivottiin kuitenkin lisää kaupungilta sekä yhteistyön muodossa eri organisaatioilta, kuten liikunta- ja kulttuuritoimen osalta. Yhteistyöstä ei tulisi koitua kustannuksia perhepäivähoitajille. Lisäksi vastaajat kaipaivat mahdollisuutta vertaistukeen.

Vastaajista 33% ei tehnyt laisinkaan yhteistyötä muiden toimijoiden kanssa. Ne, joilla yhteistyötä oli, toteutui se poikkeuksetta seurakunnan kanssa. Satunnaisesti yhteistyötä oli myös oppilaitosten kanssa. Seurakunta nousee, hartaushetkiä, perhekerhot. Vanhuspalveluiden kanssa ei laisinkaan yhteistyötä.

Vastaajista valtaosalla (71,4%) on vähintäänkin jonkin verran tietoa ikäihmisten perhehoidosta.

Vastaajista 94% olisi kiinnostunut yhteistyöstä ikääntyneiden perhekodin kanssa, mikäli sellainen olisi lähialueella.

81 % toivoisi mahdollisen yhteistyön olevan ulkopuolisen organisoimaa esimerkiksi kunnan tai perhekodin.

Yhteistoiminnan muodoista esiin nousi erityisesti yhteiset lauluhetket, ulkoilu ja askartelu. Myös yhteiset retket ja pelaaminen saivat kannatusta. Lisäksi tuli ehdotuksia yhteisistä ruokailuhetkistä, vapaasta yhdessä olost ja perinteiden jakamisesta. Vastausten joukossa oli myös toivomus yhteisestä ryhmäpäivätoiminnasta, jossa yhdistettäisiin kokonaisuudessaan ikääntyneiden ja lasten hoito.

52,4% vastaajista ei kokenut yhteistyölle olevan esteitä. Ne, jotka kuitenkin haasteita kokivat, nostivat esiin matkat ja kulkemisen lapsiryhmän kanssa. Yhteistoiminnan järjestämistä rajoittavat myös ruokailut ja lepoaikat.

LIITE 3 Kysely perhehoidossa olevalle ikääntyneelle

Teemme sosionomiopintoihin liittyvää opinnäytetyötä. Opinnäytetyön tavoitteena on selvittää ikäpolvien välisen vuorovaikutuksen sekä eri toimijoiden välisen yhteistyön merkitystä osallisuuden ja yhteisöllisyyden tukemisessa. Tarkastelemme opinnäytetyömme tiimoilta erityisesti perhepäivähoidon ja ikääntyneiden perhehoidon alueellisen kumppanuustoiminnan mahdollisuuksia.

Tähän kyselyyn vastaamalla, annatte meille ensiarvoisen tärkeää tietoa aiheesta. Kyselyyn vastataan nimettömänä ja vastaajan tunnistaminen on mahdotonta. Toivoisimme, että vastaisitte kyselyyn 19.3.2017 mennessä.

Kiittäen

Heidi Kuronen-Kokoi
heidi.kuronen-kokoi@student.diak.fi

Sonia Kuutti
sonia.kuutti@student.diak.fi

1. Sukupuoli
 - Mies
 - Nainen
2. Ikäluokka
 - Alle 65
 - 66-75
 - 76-85
 - Yli 85
3. Missä päin Suomea olette perhehoidossa?
 - Etelä-Suomessa
 - Itä-Suomessa
 - Länsi-Suomessa
 - Keski-Suomessa
 - Pohjois-Suomessa
4. Kuinka usein olette tekemisissä alle kouluikäisten lasten kanssa?
 - Päivittäin
 - Viikoittain
 - Kuukausittain
 - Harvemmin kuin kuukausittain
 - En lainkaan
5. Missä muodossa yhteydenpito yleisimmin tapahtuu?
 - Puhelu
 - Vierailu
 - Postikortti tai kirje
 - Sähköisesti (videopuhelu, sähköposti...)
 - Ei ollenkaan
6. Haluaisitteko viettää enemmän aikaa alle kouluikäisten lasten kanssa?
 - Kyllä
 - Ehkä
 - En
7. Koetteko tärkeäksi, että ikääntyneet ja pienet lapset voisivat viettää aikaa yhdessä?
 - Se on tärkeää
 - Sillä ei ole merkitystä
 - Se ei ole lainkaan tärkeää
8. Mikä olisi mukavaa yhdessä tekemistä?
 - Ulkoilu
 - Askartelu
 - Pelaaminen
 - Laulaminen
 - Retket
 - Muu (mikä?)

TULOKSET

Kyselylinkki avattiin 20 kertaa ja siihen vastasi 5 perhehoidossa olevaa ikääntynyttä. Heistä 3 oli miehiä ja 2 naista. Vastaaajista 3 oli 76-85 vuotiasta ja 2 yli 85 vuotiasta. Vastaaajista 3 oli Pohjois-Suomesta, 1 Keski-Suomesta ja 1 Etelä-Suomesta.

Vastaaajista 3 ilmoitti olevansa tekemisissä viikoittain alle kouluikäisten lasten kanssa, 1 päivittäin ja 1 harvemmin kuin kuukausittain.

Yleisimmäksi yhteydenpidon muodoksi ilmoitettiin vierailu ja toiseksi puhelu.

Neljä viidestä vastaajasta haluaisi mahdollisesti viettää enemmän aikaa alle kouluikäisten lasten kanssa.

Kaikki vastaajat kokevat yhteisen ajan lasten kanssa olevan tärkeää.

Mielekkäimmäksi yhteistekemiseksi vastaajat ilmoittivat laulamisen. Myös askartelu ja pelaaminen koettiin mielekkäinä toimintana. Hieman kannatusta sai myös ulkoilu ja retket.

LIITE 4 Kysely perhepäivähoidossa olevalle lapselle

Teemme sosionomiopintoihin liittyvää opinnäytetyötä. Opinnäytetyön tavoitteena on selvittää ikäpolvien välisen vuorovaikutuksen sekä eri toimijoiden välisen yhteistyön merkitystä osallisuuden ja yhteisöllisyyden tukemisessa. Tarkastelemme opinnäytetyömme tiimoilta erityisesti perhepäivähoidon ja ikääntyneiden perhehoidon alueellisen kumppanuustoiminnan mahdollisuuksia.

Tähän kyselyyn vastaamalla, annatte meille ensiarvoisen tärkeää tietoa aiheesta. Kyselyyn vastataan nimettömänä ja vastaajan tunnistaminen on mahdotonta. Toivoisimme, että vastaisitte kyselyyn 19.3.2017 mennessä, YHDESSÄ LAPSENNE KANSSA.

Kiittäen

Heidi Kuronen-Kokoi
heidi.kuronen-kokoi@student.diak.fi

Sonia Kuutti
sonia.kuutti@student.diak.fi

1. Sukupuoli
 - Tyttö
 - Poika
2. Ikä
 - 0-3
 - 4-6
 - yli 7
3. Missä päin Suomea olet perhepäivähoidossa?
 - Etelä-Suomessa
 - Itä-Suomessa
 - Länsi-Suomessa
 - Keski-Suomessa
 - Pohjois-Suomessa
4. Kuinka usein tapaat vanhoja (yli 65 v.) ihmisiä?
 - Päivittäin
 - Viikoittain
 - Kuukausittain
 - Harvemmin kuin kuukausittain
 - En lainkaan
5. Missä muodossa yhteydenpito tavallisesti toteutuu?
 - Puhelu
 - Vierailu
 - Postikortti tai kirje
 - Sähköisesti (videopuhelut, sähköposti...)
 - Ei mitenkään
6. Haluaisitko viettää enemmän aikaa vanhojen ihmisten kanssa?
 - Kyllä
 - Ehkä
 - En
7. Mikä olisi mukavaa yhdessä tekemistä?
 - Ulkoilu
 - Askartelu
 - Pelaaminen
 - Laulaminen
 - Retket
 - Muu (mikä?)

TULOKSET

Kyselylinkki avattiin 61 kertaa ja siihen vastasi 27 lasta. Vastaajista 15 oli tyttöjä ja 12 poikia.

Vastaajien ikäryhmät jakaantuivat seuraavasti: vastaajista 16 oli 0-3 vuotiaita ja 4-6 vuotiaita oli 11.

Vastaajia oli ympäri Suomea, joista valtaosa vastaajista Länsi-Suomesta, toiseksi eniten Pohjois-Suomesta ja loput Keski-Suomesta. Etelä-Suomesta saimme 7 vastausta ja Itä-Suomesta ei tullut yhtään vastausta.

Valtaosa kyselyyn vastanneista lapsista (85%) ilmoitti tapaavansa vähintään viikoittain tai kuukausittain yli 65- vuotiaita ikäihmisiä. 5% vastaajista ei ollenkaan. Ikääntyneet, joita lapset tapasivat olivat joko isovanhempia tai muita sukulaisia, yksi vastaajista ilmoitti tapaavansa myös "varummia". Yleisin yhteydenpitotapa on vierailu, seuraavaksi yleisimmin yhteyttä pidetään puhelimitse. Jossain määrin yhteyttä pidetään myös postikorttein ja kirjein sekä sähköisesti.

Vastaajista valtaosa 90% olisi mahdollisesti halukas viettämään enemmän aikaa ikääntyneiden kanssa.

Lasten mielestä mieluisinta yhdessä tekemistä olisi ulkoilu, askartelu ja pelaaminen. Yhteiset retket ja laulaminen saivat myös hieman kannatusta. Muuksi mieluisaksi yhdessä tekemisen muodoksi mainittiin leikkiminen, puutarhatyöt, juttelu ja hassuttelu, leipominen ja herkuttelu.

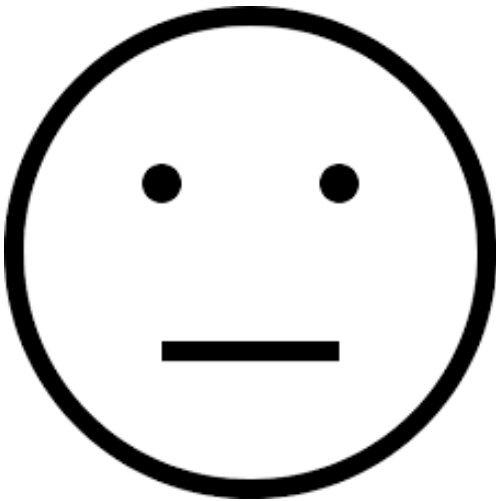
Lisäksi esille nostettiin vapaa yhdessä oleminen, liikuntatuokiot ja jätskin syönti.

LIITE 5 Palautelomake lapsille / ikääntyneille

HALUAISITKO TAVATA UUDESTAAN LAPSIA / VANHUKSIA?

KYLLÄ

EN TIEDÄ

EN

LIITE 6 Palautekysely hoitajille

PALAUTETTA “VERKOSTOITUMISTAPAHTUMASTA”

Olisiko vastaavanlaisia “verkostoitumistapahtumia” hyvä järjestää tulevaisuudessa? Miten, kenen toimesta ja missä? Kehittämisehdotuksia ja vapaata palautetta.

“Oli todella ilo tulla katsomaan perhekoti----- väkeä ja kuulla heidän toiminnastaan. Olisi mukava, kun vastaavanlaisia tapahtumia olisi useamminkin. Nähdä lasten riemu ja ikäihmisten piristyminen. esim. ----- koulun liikuntasali. Itsellä varmasti oltava aktiivisempi. Kuntakin voisi ehkä olla jotenkin mukana.”

“Verkostoituminen onkin todella hyvä idea. Tästä tapahtumasta nauttivat kaikki. Perhekodin vanhukset nauttivat ihanista lapsista, lapset touhusivat iloisina, ohjaajille mukavaa keskustelua + tietojen vaihtoa.”

“Ilman muuta kannattaa järjestää, verkostoituminen on tätä päivää. Kunta, kaupunki antaa tilat ja vastaa kustannuksista, kun työtä tehdään toimeksiantosopimuksen puitteissa. Tilaisuus järjestetty erittäin kattavasti lapset ja vanhukset huomioituna. Opiskelijat olivat nähneet runsaasti vaivaa ja käyttäneet ideoita. Hyvä ja hieno hetki lapsille ja ohjaajille.”

“Kyllä olisi. Vanhusten perhekoti ----- kanssa. Hieno idea. Vuorovaikutus vanhusten kanssa lapsille olisi kiva asia.”

Ajatteletko, että tapahtuman jälkeen voisitte (tapahtumaan osallistujien kesken) jatkaa yhteistyötä jossain muodossa? Miten?

“Kyllä. Voisimme pyörähtää lasten kanssa ----- tuomassa touhua!”

“Tottakai jatketaan, sekä verkostoitumistapahtumia että toivotamme perhepäivähoitajan lapsineen milloin vain käymään.”

“Kyllä voitaisiin jatkaa yhteistyötä. ----- päiväkodin kanssa edelleen jatketaan.”

“Ilman muuta. ----- voi tulla vierailulle joku aamupäivä. Olemme kiinnostuneita yhteistyöstä.”